

NATIONALE ONDERWISKRANT NAJAAR 2021

KRANT

NATIONALE ONDERWIJSWEEK

#NOW2021
SAMEN VOOR DE TOEKOMST

EEN GEMEENSCHAP
WAAR IEDEREEN VAN
ELKAAR LEERT
PAGINA 12

TALENT OM EEN
SCHOOLKIND TE WORDEN
PAGINA 21

COLUMN
LUCAS BOLSIUS
BURGEMEESTER AMERSFOORT
PAGINA 12

NATIONALE
ONDERWIJSWEEK
4 T/M 8 OKTOBER 2021

PROGRAMMA
NATIONALE
ONDERWIJSWEEK
IN AMERSFOORT
PAGINA 16

 NATIONALE
ONDERWIJS
STAD

 NATIONALE
ONDERWIJS
FILM

 NATIONALE
ONDERWIJS
TALENTEN

 NATIONALE
ONDERWIJS
PRIJS

MEER MAATWERK EN
MEER VAARDIGHEDEN
PAGINA 20

"HOUD HET
HOOFD KOEL
EN HET HART
WARM"
PAGINA 2

ONDERWIJS AAN DE
FRONTLINE
PAGINA 18

COLUMN

Job Christians

Samen voor de toekomst

Er zijn weinig sectoren die hoopgevender zijn dan het onderwijs. In de klas van juf Janneke of meester Bart zit de nieuwe generatie die onze maatschappij straks vormt en stuurt. Sinds de coronapandemie hebben we ervaren dat onderwijs een vitale sector is; iets wat onderwijsprofessionals al lang wisten maar nu voor iedere Nederlander duidelijk werd door de vele maatregelen en (on)mogelijkheden.

Door het vele afstandsonderwijs hebben we, ook ikzelf, ervaren dat lesgeven soms knap lastig is...het gaat allesbehalve vanzelf. Willen we een mooiere toekomst, dan moeten we investeren in onderwijs. Dat heeft zeker niet alleen met geld te maken, ook met de juiste aandacht en focus.

Niemand kan de toekomst voorspellen. Het denken in termen van 'waar staan we over 5 jaar' heeft zijn beste tijd gehad. Alles verandert sneller dan we verwachten, aan ieder van ons de kunst de veranderingen op een juiste wijze te benutten en waar mogelijk te sturen om onderwijs te organiseren waar ieder kind het beste uit zichzelf weet te halen.

In Nederland hebben we kwalitatief hoogstaand onderwijs, we kennen echter ook een drietal stevige uitdagingen: 1) kansenongelijkheid, 2) dalende onderwijskwaliteit en 3) een groeiend lerarentekort. Gaan we met elkaar in gesprek over wat goed onderwijs is, hebben we rekening te houden met deze drie uitdagingen, ze worden namelijk steeds zichtbaarder en vragen om anders denken.

In de aankomende editie van de Nationale Onderwijsweek zullen we vieren waar we trots op mogen zijn, dat bieden we graag een podium! Daarnaast zal het rijke programma ook tal van mogelijkheden bieden om het gesprek te voeren over wat goed onderwijs is en hoe dat er in de nabije toekomst uit moet komen te zien. Dat doen we met leerlingen, leraren, beleidsmakers, schoolleiders en bestuurders: sámen!

De toekomst is immers niet een plaats waar we naar toe gaan, maar een context die we samen creëren.

Ik wens iedere betrokkene bij ons onderwijs een hele mooie Nationale Onderwijsweek toe.

Job Christians
Voorzitter Stichting Nationale Onderwijsweek

'Samen' en 'toekomst': kernbegrippen voor de bestuurder

"Houd het hoofd koel en het hart warm"

Wat houdt goed onderwijsbestuur in? Die vraag vat de gesprekken met Jasmijn Kester, PO-bestuurder in Amersfoort Nationale Onderwijsstad, en Marc Vermeulen, hoogleraar (onderwijs)sociologie bij TIAS|Tilburg University goed samen.

DOOR MARION VAN WEEREN

Het thema van de #NOW2021, 'Samen voor de toekomst', bevat volgens Marc Vermeulen de kernbegrippen van een goed bestuurder. "Besturen gaat over partijen op een harmonieuze manier naar de toekomst toe laten bewegen. Uit de zeilwereld komt de metafoor 'Als de zee onrustig is, kijk dan niet naar de golven, maar naar de sterren'. Dat is wat de bestuurder doet: omgaan met de golven, maar koersen op het grotere doel dat verder weg ligt. 'Samen voor de toekomst' nodigt uit tot een goed

gesprek vanuit het begrip dat leraren gefaciliteerd moeten worden om dagelijks hun pedagogische taak goed te kunnen vervullen. Bij de bestuurder draait het dan meer om strategie; de schoolleider acteert op tactisch niveau en de leraar staat in de klas. Dat is een voorwaardenscheppende trap waarbij het van belang is dat alle partijen elkaars taal spreken. Daar zit 'samen' in."

Jasmijn Kesters visie op besturen sluit daar nauw op aan. "Het is een proces van co-creatie. Als bestuur richt je de organisatie zo in dat de

Marc Vermeulen

FOTO: GIORGOS GRIFEOS

besturingsfilosofie tot zijn recht komt. Zo oefen je invloed uit op het klimaat van leren, leven en samenwerken van kinderen. Wij vinden gedeeld leiderschap belangrijk om mensen in hun kracht te zetten, zodat zij kinderen weer in hun kracht zetten. Je hebt het dan over hoe de som van de gedragingen van mensen eruitziet, met het primair proces met de leerlingen als vertrekpunt. Het is een proces dat je samen doormaakt en waarin je steeds een stapje verder zet. We ontwikkelen ons beleid op collegiaal niveau met schoolleiders, leraren en beleidsadviseurs. Samen kijken we wat past bij de organisatie vanuit een visie op scholen als levende gemeenschappen. We hebben de wijsheid van anderen in de organisatie nodig om een rijk besluit te nemen dat past bij de context van de scholen. Dat wil niet zeggen dat iedereen het altijd eens is met een genomen besluit, maar ze zijn wel gehoord."

Kernwaarden voorleven

Ook Marc Vermeulen refereert aan het belang én het dilemma van onderwijs als een plek om elkaar te ontmoeten in een individualistische samenleving. "Zo'n samenleving werkt segregatie in de hand. Dit gaat niet goed. We zoeken geen Noord-Koreaans uniformistisch 'samen', maar een gevarieerde en democratische vorm. Mensen moeten hun eigenheid kunnen ontwikkelen, maar geen egoïstische krengetjes worden. In de literatuur is alignment een belangrijk begrip voor de rol van de bestuurder. In de onderwijskunde zit dat dicht tegen het verborgen curriculum aan: rolgedrag, soft signals in de organisatie, ofwel de dingen waar kinderen misschien wel meer van leren dan van de inhoud van schoolboeken. Die congruentie zit op alle lagen. Is die er niet, dan gaat het mis: je wilt een democratische school, maar laat kinderen niet meepraten. Je zegt samenwerken belangrijk te vinden, maar in de top speelt het ene conflict na het andere. Als bestuurder moet je voorleven waar je voor staat en de kernwaarden van de organisatie zichtbaar maken."

"Onder onze stichting vallen zeventien scholen, waarvan de schoolleiders veel verantwoordelijkheid krijgen. Ook van leraren vragen we dat ze eigenaarschap ontwikkelen, ruimte pakken, verantwoordelijkheid dragen en verantwoording afleggen. We staan allemaal ten dienste van elkaar, zodat kinderen zich goed kunnen ontwikkelen," vertelt Jasmijn Kester. Ze beaamt de woorden van Marc Vermeulen: "Als bestuur heb je een belangrijke invloed op de organisatiecultuur. Je leeft de kernwaarden van je organisatie voor. In ons geval: verbondenheid, vertrouwen en vakmanschap. We gaan over heel veel niet. We staan een aantal jaren ten dienste van een organisatie die onafhankelijk moet zijn van wie de bestuurder of schoolleider is. Continu met elkaar in dialoog zijn is dus essentieel."

Ze vervolgt: "Bij onze schoolleiders krijg je het meteen terug als ze ergens niet in gekend of gehoord zijn. 'Wat leren we hiervan?', is dan de vraag. Soms moet iets gewoon en soms is het niet goed gegaan. We leren en reflecteren samen; we zijn allemaal mens en maken fouten. De druk kan hoog zijn, doet een beroep op wie je bent en wat je hebt meegemaakt. De volgende stap in onze ontwikkeling is dat we het aantal wrijvingsmomenten laten toenemen ten dienste van de ontwikkeling van kinderen. Dat we respect voor elkaar ook uiten in elkaar kritisch bevragen, diep in jezelf treden, je afvragen waarom je geraakt wordt en wat dat over jou zegt." Met haar woorden illustreert ze een middenweg tussen de uitersten die Marc Vermeulen verwoordt: "Een bestuurder

Jasmijn Kester

werkt contra-cyclisch door de rust te bewaren als de organisatie in rep en roer is en door de knuppel in het hoenderhok te gooien als gezapigheid op de loer ligt."

Onzekerheid aangaan

"Een bestuurder is de hoeder van de lange termijn," vervolgt Marc Vermeulen. "Maar leerlingen zijn passanten en dus moet het onderwijs hier en nu kloppen. Onderwijs voor de toekomst vindt nu plaats; het onderwijs van de toekomst ligt in de toekomst. Aan de bestuurder de opgave het nu zo te doen dat het onderwijs voor de kinderen van je huidige leerlingen deugt. Nadenken over de toekomst kan alleen met de concepten en ideeën van nu. De toekomst gaat met onzekerheid gepaard. Onzekerheid aangaan vindt men in het onderwijs ongemakkelijk. Dan komt het aan op leiderschap. "Een leider kan mensen op een comfortabele manier naar een oncomfortabele werkelijkheid brengen," zegt Ronald Heifetz, oprichter van het Centre for Public Leadership aan Harvard University. Kinderen zitten de hele dag hoefschrapend klaar om de toekomst in te gaan. We moeten die toekomst ook met hen willen bespreken."

Pratend over de toekomst zoomt Jasmijn Kester in op kansengelijkheid. "One size fits all voor ieder kind kan niet. In Nederland hebben we van het onderwijs een goed geoliede trein gemaakt. We wijzen kinderen al vroeg toe aan een wagon, waar ze niet meer uitkomen. Hoe kunnen we daar als bestuurders een antwoord op formuleren? Welke kansen dienen zich aan in de toekomst? Hoe kunnen we dienstbaar zijn aan de brede ontwikkeling van alle kinderen en jongeren in Amersfoort? Hoe creëren we een venster naar de wereld? Hoe kunnen en willen we daar als schoolbesturen met partners in de stad samen in optrekken? "We leiden onze kinderen op tot burgers van de toekomst" is onzin. Dat zijn ze al. De bedoeling van onderwijs is dat ze in

'Samen voor de toekomst' nodigt uit tot een goed gesprek

school samen het leven kunnen oefenen, leren van fouten en andere keuzes leren maken. Die maatschappelijke opdracht is ook jouw opdracht als bestuurder. Je moet boven je eigen belangen kunnen uitstijgen om de toekomstkansen voor alle kinderen en jongeren te verbeteren en de mensen te faciliteren die daarin een belangrijke rol hebben: leraren en docenten."

Samen vooruit struikelen

"Richting de toekomst is het belangrijk dat we het huis op orde hebben en wendbaar zijn," aldus Jasmijn Kester. "Kijk naar de inzet van ICT: kinderen willen dat het werkt, maar niet dat iPad de rol van de leraar overneemt. We moeten kinderen hun stem laten horen. Gedeeld leiderschap en gedeeld eigenaarschap stimuleren. Het hoofd koel houden en het hart warm. En ons als bestuurders telkens de vraag stellen: wat heeft het kind aan wat we nu bespreken? Waarom doen we wat we doen en waartoe dient het?"

Verwijzend naar Ronald Heifetz zegt Marc Vermeulen: "Het onderwijs heeft een inherente plicht tot optimisme. Laten we samen vooruit struikelen, de moed erin houden en elkaar opvangen waar het kan. Ook al hang je misselijk over de reling: kijk niet naar de golven, maar naar de sterren."

Jasmijn Kester is oud-directeur van het Vathorst-college, schoolleider van het jaar 2016, lid van het College van Bestuur van Stichting voor Katholiek Primair Onderwijs Amersfoort (KPOA) en lid van de Onderwijsraad.

Marc Vermeulen is hoogleraar (onderwijs-) sociologie bij TIAS|Tilburg University en academic director van postacademische opleidingen voor onderwijsmanagement en de topopleiding Strategy, Innovation and Governance (i.s.m. de Kennedy School of Government, Harvard University).

"Schoolleiders doen ertoe, maar moeten hun leiderschap delen"

Wie twijfelt er nog aan: de schoolleider speelt een cruciale rol binnen zijn of haar onderwijsorganisatie. Maar de tijden veranderen. Het leiderschap dat vandaag gevraagd wordt, is anders dan voorheen. De schoolleider is niet meer de solitaire 'held' die alles zelf gaat regelen en fikst.

DOOR ARJAN JONKER

Bart Schipmølder is directeur bij NSO-CNA Leiderschapsacademie, partner voor leiderschapsontwikkeling in het onderwijs, én dit jaar vriend van de NOW. Hij vertelt over het belang van de schoolleider en over de verschuiving in het soort leiderschap dat nodig is in het onderwijs.

Het belang van de schoolleider

"Het besef dat de schoolleider belangrijk is, is al 30 jaar onze drijfveer", aldus Bart. "Maar het is fijn om dat steeds weer bevestigd te zien in allerlei onderzoeken. Sterker nog: iedere keer blijkt dat de impact van de schoolleider nog groter en breder is dan we al dachten."

Bart verwijst onder meer naar een recent Amerikaans onderzoek. "Daarin concluderen de onderzoekers dat schoolleiders een bepalende rol spelen bij onder andere het functioneren van docenten, het behoud van die docenten voor de schoolorganisatie, de aanwezigheid van leerlingen én het creëren van gelijke kansen voor leerlingen."

Met name het functioneren van leraren ziet Bart als absolute kerntaak van de schoolleider. "Leerlingen leren het beste wanneer hun docenten goed, betrokken en deskundig zijn. Zo hebben docenten op hun beurt een omgeving nodig waarin professionaliteit, liefde, deskundigheid en betrokkenheid voorop staan. De schoolleider heeft enorm veel invloed in het creëren van zo'n omgeving, waarin docenten tot bloei komen."

Opleiden van schoolleiders geen beleid

Dus er is genoeg bewijs voor het belang van de schoolleider. "Des te wonderlijker is het", vindt Bart, "dat het opleiden van deze mensen vooralsnog geen standaardonderdeel is van strategisch personeelsbeleid." Dat bleek uit het onderzoeksrapport 'Begeleiding van startende schoolleiders in het voortgezet onderwijs' van Ecoryz & MOOZ (januari 2021).

Waar ligt dat aan? "Leiderschap wordt nog steeds onderschat. Dat deed ik ook, toen ik een leidinggevende functie kreeg. Ik had al een mooie loopbaan achter de rug, deed mooie projecten, en dacht er wel klaar voor te zijn. Niet dus. Ik kreeg te maken met teamdynamieken die ik niet herkende, moest lastige gesprekken voeren, werd geacht van dingen iets te vinden en verantwoordelijkheid te nemen. Daar was ik nog niet klaar voor. Dat geldt voor veel mensen in het onderwijs die leidinggevende worden."

Bart merkt zelfs dat er bij sommige mensen een 'opleidingsschaamte' heerst: "Ik kom schoolleiders tegen die op school niet durven te vertellen dat ze in opleiding zijn, uit angst om niet

Bart Schipmølder

meer serieus genomen te worden. Maar hebben leraren niet recht op een lerende schoolleider, net als leerlingen recht hebben op lerende leraren? Bovendien: wat zegt dat over het leren en het leerklimaat binnen die school?"

Volgens Bart moeten juist schoolleiders een voorbeeld voor leren zijn: "Zij mogen leren en experimenteren, en hoeven niet perfect te zijn. Ik roep elke schoolleider op om voortdurend te werken aan zijn of haar professionalisering en inspiratie. En dat ook te laten zien!"

Alle redenen, dus, om van leiderschapsontwikkeling iets vanzelfsprekends te maken. Daarbij moet de schoolleider zich wel realiseren dat leiderschap nu anders werkt dan voorheen...

Van competenties naar leiderschapsbronnen en -praktijken

Er vindt een verschuiving plaats in het denken over onderwijsleiderschap: "Voorheen stonden competenties centraal. Daarmee werden generieke vaardigheden bedoeld, die nodig zijn om succes-

vol te zijn als leider. Maar de huidige samenleving is complexer en sneller geworden, waardoor deze benadering niet meer toereikend is. De vraagstukken waar scholen nu mee te maken krijgen, hebben vaak geen eenduidige oplossing of ontwikkelrichting. Ze vragen om verschillende expertises en benaderingen."

Daarom spreken de nieuwe beroepsstandaarden van 'leiderschapsbronnen en -praktijken'. Wat zijn dat precies? "Een leiderschapspraktijk wordt omschreven als een samenhangend geheel van activiteiten en interacties, gericht op een te bereiken doel. Zo'n praktijk krijgt vorm door het samenspel tussen leider(s), volger(s) en de context." Bart noemt 'visiegestuurd werken' als voorbeeld: "Daarin geven leiders en volgers – samen met anderen – een visie op leren, onderwijzen en pedagogisch handelen vorm."

Leiderschapsbronnen gaan over de persoonlijke vermogens van schoolleiders, die van belang zijn bij hun handelen in een leiderschapspraktijk. "Denk aan emotionele sensitiviteit, systeemdenken, communicatieve vaardigheden en een moreel kompas. 'Bronnen' waar naar behoeven uit geput kan worden, wanneer de situatie daar om vraagt."

Gespreid leiderschap: van 'held' naar regisseur

De nieuwe standaarden hebben nog een ander gevolg: schoolleiderschap gaat niet meer alleen over de 'formele' schoolleider. Bart: "In de leiderschapspraktijken wordt opengelaten wie per situatie de leidende rol neemt, en op welke wijze hij/zij dat doet. Dat betekent dat behalve de schoolleider óók leraren, ouders en zelfs leerlingen het leiderschap op kunnen pakken." Oftewel: het idee van de 'held' die de school leidt en alles aanstuurt is achterhaald.

Maar als iedereen leiderschap kan nemen, wat is dan nog de rol van de formele schoolleider? Volgens Bart heeft de schoolleider de taak om de leiderschaps capaciteit van het systeem als geheel te versterken en met zijn team een visie op leiderschap voor de hele school te ontwikkelen. Dat wil zeggen: ervoor zorgen dat de randvoorwaarden aanwezig zijn, zodat de organisatie klaar is voor deze vorm van leiderschap. Want: "Bij veel scholen is dat nog niet het geval. Leraren, leidinggevenden en teams hebben nog een leiderschaps-groei door te maken."

Bart ziet hierin een geweldige toekomst voor schoolleiders: "Hoe mooi is het als je het leiderschap in veel gevallen kunt loslaten en delen met anderen, om samen veel meer te bereiken voor de leerlingen?" En daarin ligt ook een prachtige taak voor zijn eigen leiderschapsacademie: "Schoolleiders en leraren helpen in hun ontwikkeling naar deze nieuwe vorm van leiderschap!"

NSO-CNA geeft in de #NOW2021 dagelijks een webinar. Kijk voor de onderwerpen op pagina 17.

Op weg naar het anders organiseren van je onderwijs

Wat moet acht jaar basisonderwijs op onze school een kind opleveren? Deze vraag houdt steeds meer scholen bezig. Daar zijn allerlei redenen voor, maar deze scholen hebben allemaal één ding gemeenschappelijk: ze willen samen de toekomst pedagogisch en onderwijskundig vormgeven.

DOOR FREDERIKE CLEVERINGA

An het anders organiseren van het onderwijs kunnen vele redenen ten grondslag liggen. Scholen doen dit bijvoorbeeld omdat ze ervan overtuigd zijn dat, door het onderwijs anders in te richten, ze de kinderen beter kunnen voorbereiden op het vervolgonderwijs, de arbeidsmarkt en de samenleving. Of omdat de school zich graag wil onderscheiden ten opzichte van andere scholen in de omgeving. Misschien verwachten ze door het onderwijs anders in te richten het rendement van leerkrachten te verhogen. Of zijn ze aan het zoeken naar manieren om de kwaliteit te waarborgen ondanks een teruglopend leerlingaantal of juist een oplopend leerlingaantal door bijvoorbeeld een fusie. Hoe dan ook, in de kern willen ze allemaal de toekomst pedagogisch en onderwijskundig vormgeven.

Het anders organiseren van je onderwijs is een proces dat je als schoolteam samen doorloopt. Het zorgt ervoor dat je met elkaar één school wordt met betrokken mensen. Je bent samen verantwoordelijk voor de toekomst van de kinderen en gezamenlijk stel je vast op welke manier je daar als school aan gaat bijdragen. Het proces naar het anders organiseren van je onderwijs raakt iets in mensen. Het zorgt voor professionaliteit, er ontstaat creativiteit en het levert mooie gesprekken op. Door het onderwijs anders te organiseren kun je vervolgens veel meer het kind centraal stellen, zodat kinderen meer uitgedaagd en betrokken worden bij het onderwijs en bij hun eigen ontwikkeling.

Alles kan

Er is geen blauwdruk hoe je het onderwijs binnen wettelijke kaders anders kunt organiseren. Dat betekent dat er veel mogelijkheden zijn en variatie is. Er zijn scholen die het roer volledig omgooien. Maar je kunt ook klein beginnen door een deelonderwerp te pakken. Denk bijvoorbeeld aan het werken met leerpleinen, formatief evalueren of vormen van co-teaching implementeren. Sommige scholen combineren verschillende aspecten van anders organiseren met elkaar en maken hier een eigen concept van. Kortom: alles kan! Zolang er een gedegen heldere schoolvisie is. Dat is namelijk altijd het uitgangspunt en de schakel tussen de onderdelen van het curriculum.

Kwalitatief goed onderwijs blijft

Je geeft gewoon je rekenles, je geeft gewoon je taalles. Maar doordat je samen de verantwoordelijkheden deelt voor de ontwikkeling van alle kinderen, ontstaat er meer gelegenheid om gericht met de individuele leerling aan de slag te gaan. Veel scholen kiezen voor groepsdoorbrekend werken. Hiermee wordt het samenwerken tussen zowel leerkrachten als leerlingen gestimuleerd. Je komt hiermee tegemoet aan ieders talent. Scholen kiezen voor horizontale, verticale of gecombineerde groepen. Geen vaste groep in klaslokalen meer, maar variabele (instructie)groepen. Vanuit de basisgroep gaat de leerling naar een instructie

passend bij zijn of haar onderwijsbehoeften. Vervolgens werkt de leerling de lesstof uit op bijvoorbeeld het leerplein. Leerlingen werken zo op eigen niveau binnen niveaugroepen, waardoor je beter kunt differentiëren en kunt aansluiten op verschillen tussen leerlingen. Een kleuter uit groep 2 vindt het heerlijk om zich op te trekken aan een leerling uit groep 4. En andersom, een leerling uit groep 4 die moeite heeft met rekenen, is nu ook ergens het beste in.

Doordat er minder harde grenzen zijn in de ontwikkeling van kinderen, ontstaat er ruimte voor doorgaande leerlijnen en voor diversiteit in deze leerlijnen. Gezamenlijk leren met de leerlijn van de kinderen als uitgangspunt, krijgt zo een hele andere dimensie.

Eigenaarschap en differentiëren zijn ook onderwerpen waar veel scholen invulling aan willen geven. Een voorbeeld hiervan is het gebruik maken van een doelenmuur. Kleuters zijn bijvoorbeeld in de rekenlessen met tellen bezig. Op de doelenmuur hangt hoe ver ze al kunnen tellen: tot 10, 15 of 20. Je oefent dit en de kleuters hangen zelf hun naam met een knijper bij hoe ver ze al zijn. Dat is dat stukje eigenaarschap. Voor de leerlingen is duidelijke te zien welke groei ze maken, dat werkt motiverend en ze krijgen zo grip op hun eigen leren. In de bovenbouw kun je op dezelfde manier werken met de weektaken en kind-coachgesprekken. Leerlingen leren bewuste keuzes te maken voor hun eigen leren en de leeromgeving: hoe en waar leer ik het beste?

Maak tijd voor anders organiseren!

Wil jij je onderwijs anders organiseren? Dat heeft tijd nodig. Het begint met een goede voorbereiding: zijn we tevreden over ons onderwijs? Waar lopen we tegenaan? Bieden wij als school onderwijs

Er zijn scholen die het roer volledig omgooien

waarmee kinderen zich later kunnen redden in de maatschappij? Ook leren van andere scholen is een mogelijkheid. Anders organiseren is een proces van constante ontwikkeling en bijsturing. Dat verwachten we van onze leerlingen. En dat mogen onze leerlingen ook van ons verwachten.

Deze verandering heeft tijd nodig en vraagt veel van een team en de schoolleiding. Het is belangrijk niet alleen aandacht te besteden aan de beoogde verandering, maar ook oog te hebben voor de medewerkers die deze verandering moeten uitvoeren. Ieder individu in het team moet de ruimte krijgen om binnen gestelde kaders op zijn of haar eigen tempo te ontwikkelen. De ene leerkracht heeft meer tijd nodig om zich iets eigen te maken dan de ander. Het advies is: maak kleine stappen, kies en loop samen de route en vier behaalde mijlpalen met elkaar. Cedin ondersteunt scholen met de juiste en praktische begeleiding op weg naar anders organiseren.

Frederike Cleveringa is onderwijsadviseur bij Cedin en is dagelijks bezig om het onderwijs en de maatschappij van nu beter op elkaar aan te laten sluiten.

Meer weten? Cedin geeft op woensdag in de #NOW2021 een online kennissessie over 'Anders organiseren'.

Cedin

NIEUW

BASISSCHOOL

LEGO® Education SPIKE™ Essential

De passie van basisschoolleerlingen voor STEAM prikkelen door hen aan de hand van speelse leerervaringen en het oplossen van problemen uit te laten groeien tot veerkrachtige en onafhankelijke denkers.

SPIKE™ Essential maakt deel uit van het LEGO® Leersysteem en laat leerlingen op een hands-on manier STEAM-concepten onderzoeken terwijl ze werken aan lees- en rekenvaardigheid en hun sociaal-emotionele ontwikkeling. De lessen voldoen aan de onderwijsnormen en behandelen alledaagse thema's. Dit gebeurt met herkenbare minifiguren met verschillende persoonlijkheden en bekende LEGO bouwelementen, zodat leerlingen door middel van verhalen problemen leren oplossen. Leerlingen ontwikkelen daarmee ook hun taalvaardigheid.

De lessen bevatten verschillende opties waarmee leerkrachten de lessen makkelijker of moeilijker kunnen maken en er zijn mogelijkheden voor competentiegerichte professionele ontwikkeling.

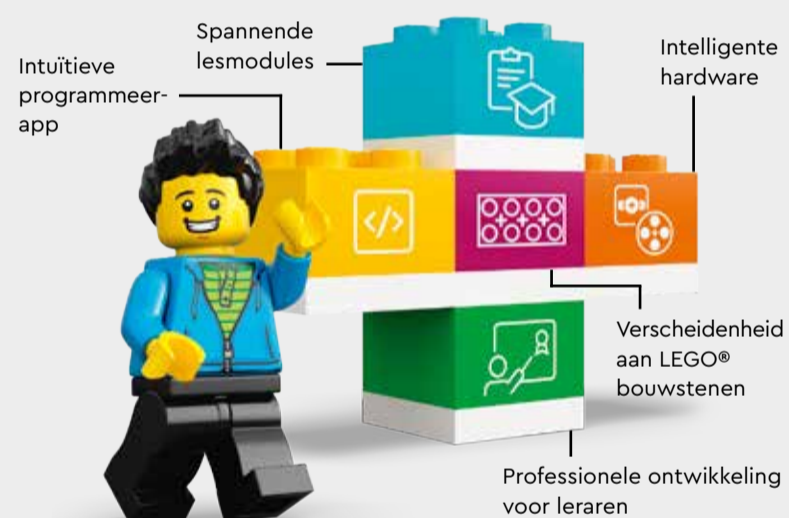
Meer informatie over SPIKE Essential op: LEGOeducation.com/SPIKEessential

STEAM-lessen die aan de onderwijsnormen voldoen met onderwerpen als:

- Computational thinking
- Technisch ontwerpproces
- Verbale communicatie
- Energie, energieoverdracht en botsingen
- Sociaal-emotionele ontwikkeling

Het LEGO® leersysteem: Intuïtief. Aanpasbaar. Schaalbaar.

Het LEGO® leersysteem bestaat uit een reeks gemakkelijk te gebruiken, opeenvolgende lesmaterialen die het gemakkelijk maken om hands-on, motiverende lessen te creëren in het basis- en voortgezet onderwijs.

Jaar op jaar breiden leerlingen hun kennis van STEAM-concepten uit en passen deze toe. Ze worden elfverzekender, zelfstandiger en beter in het aanpakken van problemen en ontwikkelen effectieve gewoonten op het gebied van systematische creativiteit, kritisch denken, samenwerken en communiceren.

Onderwijs als kloppend hart van onze samenleving

Bijna iedereen heeft wel een ervaring met of een mening over onderwijs. Welke tijdgeest spreekt daaruit? En wat vraagt het van de leraren en docenten die als professionals de spil van ons onderwijs vormen? Hoe zorgen we ervoor dat zij de competenties hebben om mee te gaan met de ontwikkelingen in de samenleving?

DOOR SJIA CORNELISSEN

Onderwijs weerspiegelt onze tijdgeest. Volgens hoogleraar Onderwijsbestuur prof. dr. Edith Hooge¹ wordt in Nederland meritocratie als ideaalbeeld breed omarmd en speelt het onderwijs daarbij een belangrijke rol. Volgens het meritocratisch ideaal zijn verschillen tussen mensen gerechtvaardigd, zolang iedereen dezelfde kansen krijgt om zijn of haar individuele capaciteiten te ontwikkelen. Maatschappelijke positie, inkomen en sociaal netwerk doen er niet toe, zolang er in een eerlijke competitie wordt vastgesteld wie de besten zijn. De vraag is of onderwijsprofessionals die elke dag voor de uitdaging staan om leerlingen en studenten met verschillende achtergronden te laten leren en ontwikkelen, dit echt zo ervaren.

Meer ruimte voor identiteit en vakmanschap

Om de behoefte aan toekomstbestendig onderwijs te kunnen realiseren, is het belangrijk dat onderwijsprofessionals meer ruimte krijgen om vanuit hun eigen professionele identiteit en vakmanschap te handelen. Deze toenemende professionaliseringsbehoefte komt voort uit het verlangen en de noodzaak om adequaat te anticiperen op veranderingen op de arbeidsmarkt. Uit een door Motivaction in 2021 uitgevoerd onderzoek in opdracht van Studytube², blijkt dat de komende tien jaar namelijk een op de vier van de huidige functies verdwijnt. Deze veranderingen op de arbeidsmarkt vragen om nieuwe kennis en vaardigheden op het gebied van technologische, cognitieve en humane competenties.

Leraar en docent als spil van ons onderwijs

De ongekeerde disruptieve arbeidsmarkt die op ons afkomt, zorgt ervoor dat alle organisaties voor de uitdaging staan om op grote schaal om- en bijscholing mogelijk te maken, om ervoor te zorgen dat medewerkers duurzaam inzetbaar blijven. Dit geldt ook voor onderwijsprofessionals. Zij vormen de spil van ons onderwijs, maar door dat veranderingen in een steeds hoger tempo plaatsvinden, leiden zij op alle niveaus leerlingen en studenten op voor banen die sneller veranderen dan ze gewend zijn en daardoor ook om andere competenties vragen. Het is dan ook niet zo vreemd dat de vraag naar een leven lang ontwikkelen ook in het onderwijs toeneemt. Structureel tijd vrijmaken en krijgen is van cruciaal belang om ervoor te zorgen dat onderwijsprofessionals gemotiveerd zijn om zich te blijven ontwikkelen en hun duurzame inzetbaarheid te versterken.

Impact van verandering

Afhankelijk van de mate en complexiteit van verandering en iemands referentiekader, kan een onderwijsprofessional een verandering op verschillende manieren ervaren en aanpakken. Professionals ervaren alleen een noodzaak, of zijn bereid om transformatief te leren wanneer er zich in het werk een kritisch dilemma voordoe, zoals hoogleraar Leren, ontwikkelen en

gedragsverandering prof. dr. Manon Ruijters³ omschrijft. De impact van leren waarbij een transformatie plaatsvindt, neemt vervolgens toe als de onderwijsprofessional zich begeeft van de huidige zone van ontwikkeling naar de naaste zone van ontwikkeling, zoals de theorie van Vygotsky⁴ aantoont. Maar zoals Mezirow⁵ ontdekte, kan de professional de verandering ook heftiger ervaren: als een desoriënterend dilemma waarbij alle zekerheden wankelen.

Een zoektocht in een veilige omgeving

Dit vraagt van onderwijsprofessionals om op onderzoek te gaan naar aannames en open te staan voor nieuwe rollen in nieuwe situaties. Tijdens dit proces is het belangrijk voor hen om collega's te hebben die als voorbeeld kunnen dienen om met vallen en opstaan te kunnen en mogen oefenen. Het vermogen om te reflecteren op aannames, werkwijzen, morele oordelen, impliciete kennis en vaardigheden is hierbij van cruciaal belang, evenals het leren vertrouwen op persoonlijke intuïtie op basis van jarenlange ervaring van zichzelf of van hun collega's. Een zoektocht naar de eigen professionele identiteit vraagt om een psychologisch veilige omgeving waar onderwijsprofessionals met elkaar in dialoog gaan en elkaar feedback (leren te) geven en ontvangen. Kortom: een omgeving die rekening houdt met onderwijsprofessionals die acteren in een veranderende tijdgeest.

Ruimte voor creativiteit

Het verlaten van de comfortzone vergt een werken leeromgeving waarin de onderwijsprofessional zich verbonden voelt met alle betrokkenen in het onderwijs. Om te leren samenwerken is tijd voor bespiegeling van belang. Bespiegeling door te lezen, door te studeren, door andere terreinen te verkennen en je te laten voeden door kunst, muziek en literatuur. Alleen of samen met anderen. Door de horizon te verruimen ontstaat creatieve ruimte voor nieuwe gedachten en gevoelens. Juist in de hectiek van alledag is het belangrijk om regelmatig een pas op de plaats te maken en niet te forceren door veranderingen af te dwingen.

Samenwerken en leren

Het opzoeken van anderen helpt om open te blijven staan voor ieders perspectieven en elkaar te waarderen. Als lerende onderwijsprofessionals een te hoge mate van angst of onzekerheid ervaren, kan dit leiden tot een vermindering van prestaties. Hierdoor kunnen ze een strategie van weerstand ontwikkelen. Dat kan een belemmering vormen om effectief te leren en te werken. Daarom is het voor onderwijsprofessionals van belang om een lerende werkomgeving te ervaren waarbij er ruimte is om fouten te mogen maken en deze, zonder waardeoordeel, te bespreken en te onderzoeken. Want alleen op die manier krijgt iedereen de kans om zijn of haar eigen capaciteiten ten volle te ontwikkelen en in te zetten voor toekomstbestendig onderwijs.

FOTO: ROB ROGERS

Sja Cornelissen is haar hele leven gefascineerd door onderwijs met als motto 'Wie leert die participeert'. Op basis van haar jarenlange ervaring met het ontwikkelen van studiemateriaal en leeroplossingen voor studenten is ze verdergegaan als kennispartner en specialist voor professionals in het onderwijs als uitgever bij TBU. Ze heeft een passie voor een leven lang leren en is dan ook actief lid van Develhub, een landelijk netwerk voor Learning & Development professionals. Sja volgt een master Leren & Innoveren met als onderzoeksthema de reflecterende professional.

¹ <https://www.tias.edu/item/meritocratie-kent-ook-schaduwkanten/>

² <https://ldmonitor21.studytube.nl/leren-en-ontwikkelen-in-2021-code-rood/inleiding/>

³ Gastcollege Thema Innoveren in Teams, Master Leren & Innoveren, Aeres Hogeschool, 2020

⁴ Cole, M., Vera, J.-S., Sylvia, S., & Ellen, S. (1978). L.S. Vygotsky. Mind in society: The development of higher psychological processes. Harvard university press.

⁵ Mezirow, J. (2018). Transformative learning theory. In K. Illeris. (Ed.), Contemporary theories of learning, Routledge.

ADVERTENTIE

HOE LEER JIJZELF?

- Jij, als onderwijsprofessional, hoe leer jij? Klassikaal, online, zelfstudie of ook door social learning?
- In het netwerk van Develhub kan jij samen met andere professionals leren, ontwikkelen en groeien om de beste onderwijsprofessional te blijven voor nu en in de toekomst.
- Je leert andere Learning & Development Professional kennen vanuit andere perspectieven en je breidt je netwerk verder uit door middel van social learning
- Meer weten? Kijk op www.develhub.nl of mail ons op info@develhub.nl
- Een lidmaatschap kost maar € 99,00 voor het 1^e jaar.

COLUMN

Toekomstmuziek

Of je het nu hebt over een nieuw curriculum, over selectie in ons onderwijsstelsel, over opgelopen leerachterstanden in corona-tijd of over leraarcompetenties, er komt altijd een moment waarop iemand uitroept: maar wat willen we dan eigenlijk met ons onderwijs? Kennelijk is het antwoord op die vraag belangrijk om samen verder te komen. Waartoe dient ons onderwijs? We hebben wel leerdoelen geformuleerd, op allerlei niveaus voor allerlei leerlingen en we hebben ook eindexamens waarin van alles getoetst wordt dat kennelijk van belang is. Maar waarvan zijn die een uitdrukking? Wat willen we eigenlijk bereiken met al die schooljaren waartoe we onze leerlingen verplichten? Een echt antwoord op die vraag hebben we lang veilig in het midden van de tafel laten liggen, voor een ieder om in eigen kring te beantwoorden.

Daar kwam verandering in toen Gert Biesta een jaar of wat geleden nadrukkelijk drie doeldomeinen voor het onderwijs formuleerde: kwalificatie, socialisatie en subjectificatie. Er ging een zucht van verlichting door het onderwijs. Eindelijk sprak iemand duidelijke taal, en ach ja, natuurlijk: onderwijs kent meerdere functies, het is een kwestie van balans. Ineens ook realiseerden we ons hoe we in de afgelopen jaren in het smalle karrespoor van kennis en kwalificatie geraakt waren. Hoe we de rest – persoonsvorming, maatschappelijke redzaamheid, solidariteit, de scheppende mens – er maar een beetje bij lieten hangen. Noodgedwongen. Je kunt je onderwijs-uur ook maar één keer gebruiken en het resultaatdictaat vanuit de overheid is dwingend.

Maar met 'Biesta' hadden we iets in handen gekregen. 'Maar wat willen we dan met ons onderwijs?' werd een vraag die menigeen inmiddels routineus beantwoordt: 'Het gaat om de 'drieslag van Biesta': kwalificatie, socialisatie, subjectificatie.' Drie woorden, waaraan het trouwens nog helemaal niet zo eenvoudig inhoud geven is. Maar dat conceptuele moeras fietsen we even voorbij.

Er is iets anders dat aandacht gaat vragen. Kijk, binnen onze sector is het gesprek wel opgestart: we willen meer evenwicht en samenspel tussen het leren om te kwalificeren en het leren om mens te worden tussen de anderen. We zoeken naar manieren om het hierover enigszins met elkaar eens te worden. En we proberen de koers van grotere en kleinere beleidstankers te beïnvloeden. Maar hoe staat het eigenlijk met de doeldomeinen van onze samenleving? Wat betekenen kwalificatie, socialisatie en subjectificatie daar? We willen op onze scholen graag werken aan meer ruimte en eigenheid in de leerweg van onze jongeren, maar kan de samenleving daaraan opvolging geven met onbelemmerde mogelijkheden tot verder leren? Geloof de samenleving ook in haar burgers? Natuurlijk willen we op de scholen graag werken aan burgerschap, solidariteit en duurzaamheid, maar het valt niet mee om geloofwaardig te blijven in een samenleving waar alles economische drijfveren kent. Hoe ondersteun je de persoonsvorming of menswording van leerlingen in een samenleving waarin systemen op grote schaal de menswaardigheid in de verdrukking brengen?

Dus, samenleving, wat mag het onderwijs de komende tijd van jou verwachten?

Renske Valk is o.a. hoofdredacteur van het onderwijsmagazine Van Twaalf tot Achttien en lid van de denktank van het Nederlands Instituut voor Onderwijs- en opvoedingszaken NIVOZ.

- 12 - 18

Hoe zorgen we dat leerlingen niet de dupe worden van de coronacrisis?

Onderzoek en innovatie in bijzondere tijden

Natuurlijk ken je Cito van de eindexamens en toetsen. Maar er gebeurt nog zoveel meer. Zo deed Kimberley Lek (31) onderzoek naar leervertragingen in het basisonderwijs. En Eva de Schipper (27) ontwikkelde een tool speciaal voor examenleerlingen. "De omstandigheden motiveerden ons meer dan ooit", zo vertellen de onderzoekers van CitoLab.

DOOR JUDITH VELDHUIZEN (CITO)

Vragen, heel veel vragen. Die waren er, toen de coronacrisis in 2020 het onderwijs van de ene op de andere dag overspoelde. Scholen zochten antwoorden, maar Cito ook. Die antwoorden moesten er komen, maar vereisten wel een switch. Kimberley: "Het toetsen op afstand was in de lente van 2020 een van de eerste dingen die speelden. Want hoe deed je dat als school eigenlijk? Het was best ingewikkeld met allerlei software. Zeker toen de centrale examens vervielen en de schoolexamens nóg belangrijker werden. Vanuit CitoLab besloten we een bijdrage te leveren door onze kennis te delen, heel toegankelijk. Het was een hectische tijd, waarin we whitepapers en infographics schreven en een online helpdesk inrichtten voor docenten."

Onderwijs op afstand werd een onderzoeksspeerpunt

De kop was eraf, maar de crisis bleek nog lang niet voorbij. Eva: "We hadden in die eerste fase ondervonden dat we leerkrachten praktisch konden helpen. Die insteek wilden we vast-

houden. Eigenlijk was de vraag die ons continueerd: 'Hoe zorgen we ervoor dat leerlingen niet de dupe worden van de omstandigheden?'" Kimberley: "We willen graag meedenken met het veld en een waardevolle partner zijn. In coronatijd ontdekten we hoe dat ook kan."

Weten welke impact de coronacrisis had op leerlingen werd een belangrijk onderzoeksspeerpunt voor Cito. De afgelopen maanden leverde dat vier verschillende corona-onderzoeken op: twee voor het basisonderwijs, één voor brugklassers (voor de Staat van het Onderwijs) en één voor VO-leerlingen.

Niet te hard juichen over ingelopen leervertraging

Kimberley was als hoofdonderzoeker betrokken bij de onderzoeken voor het po (zie ook: www.cito.nl/kennis-en-innovatie/actuele-themas/impact-van-corona). "Ja, en dan kom je soms tot verrassende resultaten", vertelt ze. "We onderzochten voor groep 4 t/m 7 de LVS-toetsmomenten van midden en eind 2020, en midden 2021. Je kijkt dan dus naar de basisvakken rekenen, spelling en begrijpend lezen. Zoals we een beetje

Examenkompas

Weten wat je beheerst?

Dude examens zijn goed oefenmateriaal, maar hoe weet je na het oefenen hoe je ervoor staat? Examenkompas helpt je daarbij. Na het zelf maken en nakijken van een oud examen zie je je cijfer, welke onderwerpen je al beheerst én welke je nog kunt oefenen. Geen inlog of docent nodig; je kunt meteen starten.

[Naar vakken](#)

<p>Zoek examens</p> <p>Zoek een vak om te oefenen uit de vorige examens van VWO, HAVO en VNSO-GL/TL.</p>	<p>Maak examens</p> <p>Oefen wat je geleerd hebt door vragen uit het examen te maken. Je hoeft niet alles te maken.</p>	<p>Kijk na</p> <p>Kijk je antwoorden na en zie meteen welke stof je nog niet beheerst.</p>	<p>Wat beheers ik?</p> <p>Als je het hele examen ingevuld en nagelaten hebt zie je een gedetailleerd overzicht over de onderwerpen die je nog kunt oefenen.</p>
---	--	---	--

[Voorbeeldrapportage](#)

Kimberley Lek

Eva de Schipper

verwacht hadden, vonden we een duidelijke eerste dip voor die vakken na de eerste lockdown. Maar we zagen ook dat leerlingen die leervertraging gedeeltelijk weer hadden weggewerkt na de tweede lockdown. Daar hielden we niet per se rekening mee, en is een groot compliment voor leerkrachten, ouders en leerlingen.”

Mooie resultaten dus voor grote vakken in het basisonderwijs. Is er ook een ‘maar’? Kimberley: “Zeker. We mogen ons niet blindstaren op deze uitkomsten. Want voor po-leerlingen zijn ook andere vakken en vaardigheden belangrijk. De vraag is in hoeverre de leergroei op rekenen, spelling en lezen ten koste is gegaan van die andere dingen. Dat je onderzoeksresultaten hebt, is één ding. Je moet ze ook in context kunnen plaatsen. Het is nog te vroeg om te juichen.”

Wat ken je al en wat moet je nog leren voor je eindexamens?

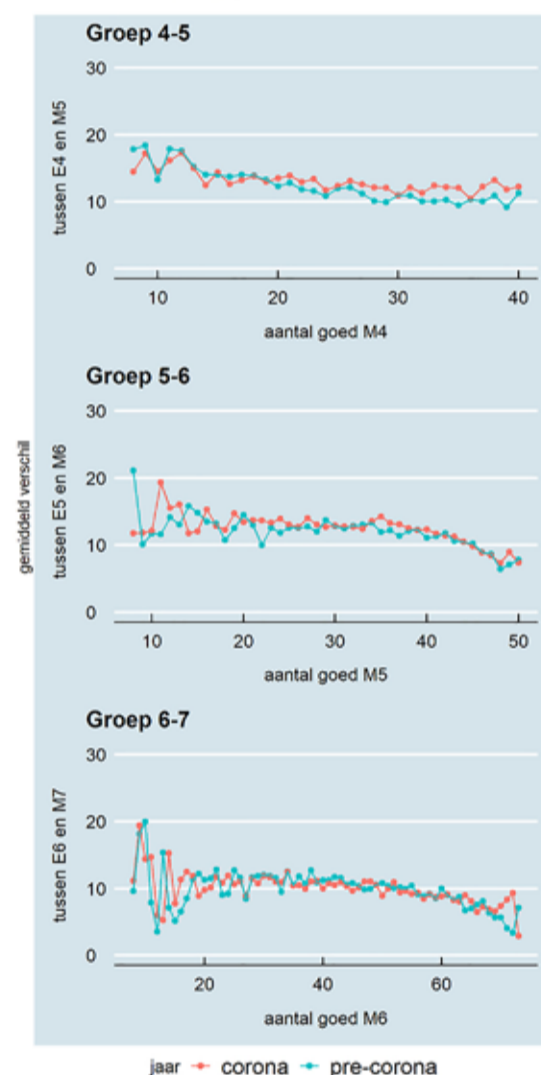
De directe connectie met het onderwijs – in dit geval VO-leerlingen – komt ook naar voren in Eva’s innovatie: Examenkompas. Eva: “Er was lange tijd twijfel of de centrale examens van 2021 door konden gaan in de reguliere vorm. Ondertussen waren leerlingen ongerust. Ze maakten zich zorgen of ze wel klaar waren en genoeg voorbereiding hadden gehad. Op sociale media kwamen veel berichten voorbij van leerlingen die zich niet zeker voelden. Voor die groep wilden we graag iets betekenen.”

Het was het begin van Examenkompas, een tool die Cito kon ontwikkelen in samenwerking met Kennisnet (Zie ook: www.cito.nl/kennis-en-innovatie/prototypes/projecten/examenkompas). Via lerenvoorhetexamen.nl en posts op sociale media van Cito zelf vond Examenkompas zijn weg naar scholen. Duizenden leerlingen maakten er voor hun examenvoorbereiding gebruik van. “Ik zou er zelf ook wel blij mee zijn geweest”, aldus Eva. “Examenkompas laat zien welke stof je al kent, en wat je nog moet leren. Dat scheelt dus tijd en geeft focus en vertrouwen.”

Leerlingen in moeilijke tijden ondersteunen

Voor Eva is Examenkompas om meerdere redenen een belangrijke innovatie geweest. “Als onderzoeker sta je vaak wat verder af van de praktijk. Het was mooi om direct iets te kunnen betekenen voor leerlingen. We hebben gewerkt met die leerlingen voor ogen en wilden ervoor zorgen dat ze het in moeilijke tijden wat makkelijker kregen. Voor Cito zelf is Examenkompas ook een mooie stap op weg naar gepersonaliseerd leren.” Examenkompas is daarmee een geslaagd voorbeeld van een innovatieproject in lastige tijden. Net zoals de leervertragingsonderzoeken aantonen hoe maatschappelijke vraagstukken onderzoeksprojecten kunnen aansturen. Wat kan het onderwijs nog meer verwachten van Cito, coronatijd of niet? Eva: “We willen graag in samenwerking met het onderwijs blijven werken, en

Begrijpend lezen

Voorbeeld van resultaten uit het onderzoek naar leervertraging in het basisonderwijs, vakgebied begrijpend lezen (Cito, mei 2021)

liefst nog meer. We zijn heel geïnteresseerd om samen met het veld projecten op te pakken.” Kimberley: “Helemaal mee eens. Cito kampt met een hardnekkig beeld in het onderwijs: we zijn mensen die toetsen maken. Deels is dat natuurlijk zo, maar we doen en zijn zoveel meer.”

Oproep voor scholen: kan CitoLab iets voor jou betekenen?

Heb je een interessant idee dat we bij CitoLab kunnen uitwerken via een onderzoek of prototype? Of zoek je een oplossing voor een toets- of meetprobleem? Mail het ons en wie weet pakken we jouw idee op in ons nieuwe meerjarenbeleidsplan! Stuur je mail naar citolab@cito.nl

CitoLab maakt onderdeel uit van de divisie Onderzoek, Kennis & Innovatie van Stichting Cito

COLUMN

Klaar voor de toekomst

“Juf, juf! Waar gaan we het vandaag over hebben?” opgewonden loopt Ibrahim* het lokaal binnen. Ik kijk hem lachend aan. “Goed je weer te zien, vandaag ga je een brief schrijven aan jezelf. Ga maar snel zitten, ik leg het zo allemaal uit.”

Ik geef dit uur Persoonsvorming & Socialisatie (P&S) aan mijn mentorklas. We zijn op het Mundus College vijf jaar geleden begonnen met het ontwikkelen van dit vak om invulling te geven aan burgerschapsonderwijs. De leerlingen ontdekken er wie ze zijn, waar ze voor staan en in wat voor wereld ze willen leven. Ik werk op een school voor praktijkonderwijs en VMBO in Amsterdam. Veel leerlingen komen het eerste jaar enorm onzeker bij ons binnen. De combinatie van hun schooladvies en ervaringen met discriminatie en armoede zorgt ervoor dat de leerlingen weinig toekomst voor zichzelf zien. School zien ze niet als een plek om te groeien, maar om te falen. Het is onze missie om de leerlingen het vertrouwen in hun schoolsucces terug te geven.

Ook Ibrahim kwam drie jaar geleden broos bij ons binnen. Op de basisschool was hem al vroeg verteld dat hij niet kon rekenen. Hij moest apart van de klas in andere boekjes werken. Op straat werd hij regelmatig uitgescholden voor ‘kut-Marokkaantje’. Ibrahim kreeg praktisch schooladvies, maar we plaatsten hem in de VMBO-kansklas omdat we vermoedden dat er meer in hem zat. In deze klas -de eerste in heel Nederland- kreeg hij een extra jaar in de onderbouw van het VMBO. Hier kon hij rustig zijn achterstanden weggewerken en samen met zijn klasgenoten voor een VMBO-diploma gaan.

P&S werd Ibrahims favoriete vak. Elke les staat een persoonlijk of maatschappelijk thema centraal. Stapje voor stapje leren de leerlingen hun gevoelens te uiten en maatschappelijke onderwerpen te bespreken. Ook gaan ze op zoek naar hun passies en talenten. De leerlingen leren elkaar kennen, vertrouwen en waarderen. En of het nou heel persoonlijk is of maatschappelijk gevoelig ligt: elk onderwerp komt aan bod. Leerlingen leren dat ze iemand zijn. Iemand met mooie eigenschappen, aandachtspunten, gedachten en gevoelens die ertoe doen. Ze zien dat ze op hun eigen manier een bijdrage kunnen leveren aan de maatschappij.

Zo ook Ibrahim. Hij kwam erachter dat hij heel behulpzaam en handig is, dat zijn nieuwe klasgenoten zijn humor waarderen en dat hij een ster is in het voeren van klassengesprekken. Bovenal leerde hij dat de maatschappij niet tegen hem is, maar met hem. Hij leerde dat hij politiek interessant vindt en invloed kan uitoefenen op beleid.

Aan het einde van de les lees ik de laatste zinnen van Ibrahims brief over zijn schouder mee: “Groep acht is verleden tijd man, nu ben je de echte Ibrahim. Dit is wie je bent, alle pijn is weg. Ik ben Ibrahim, ik word automonteur en ik ben klaar voor de toekomst.”

Maxe de Rijk

*Meer lezen over Ibrahim (een gefingeerde naam) en zijn klasgenoten? In het boek ‘Geen stress, we gaan het maken!’ van Maxe de Rijk volg je de leerlingen drie jaar lang.

Ken je rechten

unicef
voor ieder kind

Zet 'm in de schoolagenda:
20 november
Kinderrechtendag

- Kinderrechten, wat kun je ermee?
- Mag jouw moeder meelesen op je telefoon?
- Een foto maken, kan dat zomaar?
- Waarom groenten je goed recht zijn
- Heb je recht op een PlayStation?

Meld je aan voor het gratis lespakket

UNICEF NL/Schoonewille

foto David Roeding

Blijf jij doorvragen?
Onderwijskennis.nl is dé plek voor de nieuwsgierige onderwijsprofessional

Maak gebruik van:

- Artikelen
- Handreikingen
- Praktische tips
- Congressen
- Webinars
- Masterclasses

Allemaal gebaseerd op kennis uit onderzoek

Onderwijskennis.nl geeft jou inzicht in kennis uit onderwijsonderzoek en uit de onderwijspraktijk. Bijvoorbeeld over zittenblijven en versnellen en aanpak taal- en rekenachterstanden (in het primair en voortgezet onderwijs), en over hybride leeromgevingen en studentenwelzijn en sociale binding (in het middelbaar beroepsonderwijs).

Ontdek alle thema's en verbeter je dagelijkse werk!

Laat iedere leerling groeien met
dia•toetsen

Digitaal, adaptief en met inzichtelijke rapportages

Ontdek de voordelen

Wil jij de Diatoetsen gratis uitproberen?
Vraag vrijblijvend het kennismakingspakket aan!

Onderwijskennis.nl wordt mogelijk gemaakt door het Nationaal Regieorgaan Onderwijsonderzoek (NRO)

Onderwijskennis.nl
Het knooppunt van en voor het onderwijs

WWW.DIATAAL.NL 050 8200120 / info@diataal.nl

Inspelen op leerbehoeften?
Maak je lesprogramma op maat

Jij bent de baas over het curriculum

Nu de basisscholen weer zijn begonnen, gaan leerkrachten aan de slag met de uitdaging van twee gebroken schooljaren. Fijn om de leerlingen weer in de klas te hebben, maar hoe speel je in op hun verschillende leerbehoeften, terwijl de tijd beperkt is? Dat kan door binnen het lesprogramma prioriteiten te stellen.

DOOR MARIJKE NIJBOER

SLO, het landelijk expertisecentrum voor het curriculum, adviseert schoolteams om goed te kijken wat de leerbehoeften van hun leerlingen zijn. Sommigen zijn bij bepaalde vakken minder gegroeid, anderen hebben juist een voorsprong. Door keuzes te maken binnen het curriculum, creëer je ruimte om leerlingen een programma op maat aan te bieden. "Niet alles in een methode is noodzakelijk om je in de volgende groep te kunnen redden", zegt Suzanne Sjoers van SLO. "De generalisten in het primair onderwijs moeten van heel veel leergebieden kennis hebben. Voor hen is het soms lastig om te bepalen wat bij al die vakken urgent en minder belangrijk is." SLO maakte per leerjaar en leergebied onderscheid tussen urgente en minder urgente leerdoelen, die leraren tot de zomer van 2021 konden inzetten. Met behulp hiervan kon de leerkracht keuzes maken, wanneer er weinig tijd was. Ook voor dit schooljaar biedt SLO handige informatie om prioriteiten binnen het curriculum te stellen.

Op de achttien scholen van Stichting Katholiek Onderwijs Enschede (SKOE) ziet Marit Kruiskamp met name minder groei bij vakken waarbij de leerkrachtnabijheid belangrijk is, zoals begrijpend lezen en rekenen. "De leerkracht checkt normaal gesproken steeds of de leerling het begrijpt en helpt hem verder met de juiste informatie", zegt Kruiskamp. "Die vakken geven we nu dus extra aandacht." SKOE heeft voor de vakantie de tips van SLO over het selecteren van urgente leerdoelen gecommuniceerd met haar scholen. "Die prioriteiten hebben leraren geholpen om een overzicht te krijgen van de doelen waaraan ze het afgelopen jaar niet of onvoldoende hebben kunnen werken en waarmee hun collega dit jaar aan de slag moet", zegt Kruiskamp.

Schoolbrede aanpak

Zo'n afstemming van het curriculum kun je het beste schoolbreed aanpakken, zegt Matthijs Driebergen van SLO. "Zorg met elkaar voor een goede overdracht naar de volgende groep. Wat heb jij vorig schooljaar niet kunnen doen en hebben de leerlingen dit jaar nodig? Help elkaar om een goed overzicht te krijgen. Het is belangrijk dat de leerling kan beginnen op het juiste niveau." Nog een paar tips: "Het is van belang om gezamenlijk de opbrengsten te analyseren.

"We zijn bezig met een door corona versnelde kwaliteitsslag"

Op zoek naar verdieping? SLO verzorgt in de #NOW2021 dagelijks een online kennissessie. Kijk voor de onderwerpen op pagina 17.

Volg de ontwikkelingen bij leerlingen goed en bespreek gezamenlijk de kennis over wat werkt en niet werkt in deze periode."

'Exitstrategie corona'

SKOE vormde in januari 2021 een denktank voor de 'exitstrategie corona'. Deze verzocht de scholen om pas na de voorjaarsvakantie te toetsen, zodat leerlingen eerst weer konden 'landen'. De scholen kregen een aantal richtvragen voor hun analyse, gericht op elementen waar de leerkracht invloed op heeft: als je bovengemiddelde groei of daling ziet in de opbrengsten, hoe kun je dat dan verklaren vanuit je aanbod, vanuit hoe je hebt kunnen afstemmen op verschillen tussen leerlingen, en vanuit je didactisch handelen? Vanaf maart konden de scholen kiezen uit interventies voor de meest voorkomende knelpunten. Kruiskamp: "In schooljaar 2021/22 starten we met een netwerk voor onze specialisten in onder meer taal, rekenen en gedrag. Zij worden intensief gevoed en krijgen coaching-on-the-job." SKOE 'ontdubbelt' een aantal combinatiegroepen, zodat de leerkracht meer tijd heeft om in kleine groepjes instructie te geven. Tijdens een speeddate trok SKOE voor in totaal twaalf fte extra leerkrachten aan voor extra ondersteuning in de groepen en voor enkele scholen een groepsverkleining. Verder wordt met experts gekeken naar andere mogelijke verbeteringen. "We zijn eigenlijk bezig met een door corona versnelde kwaliteitsslag", zegt Kruiskamp.

Voorsprong

Natuurlijk zijn er ook leerlingen die juist een voorsprong hebben opgebouwd of hebben weten te behouden. Het is belangrijk om ook hen in beweging en gemotiveerd te houden. SLO doet suggesties voor extra aanbod. Verder is het belangrijk om bij alle leerlingen zicht op de sociaal-emotionele ontwikkeling te houden. "Wanneer kinderen zich gezien voelen en de sfeer in de groep veilig is, kunnen leerlingen beter tot leren komen", zegt Driebergen. "Ga dus niet alleen met leerachterstanden aan de slag, maar kijk breder naar wat de leerlingen nodig hebben."

Integratie van leergebieden

Ook de integratie van verschillende leergebieden kan tijdswinst opleveren en effectief zijn. Driebergen: "Als begrijpend lezen achteruit is gegaan, kun je meer tijd besteden aan de leestechnieken.

Maar begrijpend lezen heeft ook te maken met woordenschat en brede ontwikkeling. Daar kun je ook aan bouwen bij wereldoriëntatie." Bij dergelijke keuzes laat je je sturen door de leerbehoeften van je populatie en ook dit kun je volgens Driebergen het beste schoolbreed aanpakken.

Formatief evalueren

Formatief evalueren helpt bij het selecteren van lesstof. De leerkracht ziet duidelijk waar de leerling staat. Zo kan hij gerichte instructie en passende feedback geven en de leerling verder helpen. Ook handig is bijvoorbeeld het programma Passende Perspectieven, dat scholen ondersteunt bij het lesgeven aan leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften voor taal en rekenen. Hier maakte SLO keuzes binnen de leerlijn voor rekenen en taal. Sjoers: "We hebben doelen gekozen waar in het jaar erna op voortgebouwd gaat worden. Zo geef je toch een stevige basis."

Een frisse start

We maken een frisse start met een nieuw schooljaar, waarin leraren, hopelijk niet gestoord door een onwelkom virus, kunnen werken met hun groepen en individuele leerlingen. "Maak haalbare keuzes", adviseert Driebergen, en zet niet al je kaarten in op één interventie." Sjoers: "Leraren zijn professionals. Zij zijn de baas over het curriculum. Als je dit als team de juiste maat geeft voor jouw leerlingen, kom je een heel eind." Meer tips over het ontwikkelen van een doordacht curriculum in deze periode is te vinden op slo.nl/npa.

Suzanne Sjoers is vakexpert rekenen en wiskunde en curriculumontwikkelaar bij SLO. Ook is Suzanne plusklasleerkracht rekenen op basisschool Aquamarijn in Dronten.

Matthijs Driebergen is vakexpert wereldoriëntatie en curriculumontwikkelaar bij SLO. Ook is Matthijs leerkracht op basisschool Oscar Carré in Amsterdam.

Marit Kruiskamp is kwaliteitsmanager bij Stichting Katholiek Onderwijs Enschede.

Onderwijs

Samen krijgen we meer voor elkaar

Jij weet als geen ander wat wij voor elkaar kunnen betekenen! Onderwijsprofessionals verdienen de waardering die past en daarvoor maken wij ons dagelijks hard. Wij verbinden, ontwikkelen én beschermen.

profiteer van alle voordelen van het lidmaatschap en sluit je aan!

Ja, ik sluit me aan en ontvang een cadeaubon t.w.v. € 25,-

<https://www.cnvconnectief.nl/sluit-je-aan/>

Schouder aan schouder. CNV Naast je.

AMERSFOORT

COLUMN

Lucas Bolsius

Thuisonderwijs

Welkom in Amersfoort! De Nationale Onderwijsstad van 2021/2022 en daarmee de thuishaven van de Nationale Onderwijsweek 2021.

Een van mijn favoriete radioprogramma's is de Taalstaat op zaterdagochtend. Daarin zou het woord 'thuishaven' uitelkaar worden getrokken. Door corona heeft het woord 'thuis' een extra lading gekregen. Ook voor mij persoonlijk, want met een basisschoolleerling en drie middelbare scholieren in huis kregen mijn echtgenote en ik plotseling een veel grotere rol in het onderwijzen van onze eigen kinderen.

Er is heel wat afgezoomd en geteamd. Leerkrachten hebben binnen no-time een flinke digitale inhaalslag gemaakt. En waar binnen scholen soms al jaren werd vergaderd over investeringen, werd nu binnen een week de beslissing genomen. Ook ouders moesten een inhaalslag maken. Komend uit het computerloze tijdperk werd ik door mijn kinderen op sleeptouw genomen. Als ik aangaf dat ik bepaalde digitale kneepjes nooit onder de knie zou krijgen, werd mij gevraagd of ik 'onder een steen vandaan was gekomen'. En ik vrees dat dat voor een deel ook het geval is, want die supermoderne rekenmachines zijn niet aan mij besteed.

Maar het thuisonderwijs leerde mij nog meer. Ik moest ook huiswerk nakijken of overhoren. En ik mocht helpen 'dingen' uit te leggen. Bijvoorbeeld wiskunde. "Pap, vraag 17 moeten we doen!" "Maar dan moeten we eerst ook de andere vragen van die som doornemen!", luidde stevast mijn reactie. In gedachten ging ik ruim 45 jaar terug in de tijd. Mijnheer Van der Zijde was wiskundeleraar op het Haagse Aloysiuscollege. Een vakman met engelengeduld. Hij legde net zolang uit totdat de laatste leerling in de klas het begreep. Hij benadrukte het belang van goed lezen. Want wiskunde is niet alleen rekenen, maar voor een groot deel 'nauwkeurig lezen'. Meestal is een deel van de antwoorden te reconstrueren als je eerst de vragen goed leest. Met dezelfde intonatie als Van der Zijde, sprak ik mijn kinderen toe: "Vriend Bolsius.....".

Thuisonderwijs leerde me ook dat de leerstof veranderd is. En dus leerde ik zelf ook bij. Zo zal het heel wat ouders de afgelopen maanden zijn vergaan; het thuisonderwijs was een bijspijkerkursus 'pur sang'. Maar het leerde mij ook weer hoe belangrijk juffen, meesters en leerkrachten in het leven zijn. Hun vakmanschap en pedagogisch inzicht zijn van onschatbare waarde. Ze helpen je zelfs nog op latere leeftijd. Als je iets moet doorgronden wat je niet gelijk snapt. "Vriend Bolsius.....", hoor ik nog regelmatig vanuit de echoput van mijn geheugen!

Lucas Bolsius
Burgemeester Amersfoort

Projecthuis Madiba:

Een gemeenschap waar iedereen van elkaar leert

In de Amersfoortse wijk Liendert ligt projecthuis Madiba, een maatschappelijk centrum nieuwe stijl. Het is een plek waar zorg, onderwijs, eten en sport bij elkaar komen. Het logo is een kompas; Madiba helpt je bij het vinden van je eigen weg.

TEKST EN FOTO'S: FLOORTJE DEKKERS

Madiba' was een koosnaam van Nelson Mandela, het betekent 'De Verbinder'. Voor het projecthuis spot on, want verbinden is precies wat Jana van Lamoen, een van de projectleiders, en haar collega's elke dag doen. Of zoals ze het zelf omschrijft: "Wij willen met veel verschillende mensen een gemeenschap vormen, waarbij iedereen dat doet wat hun hart sneller laat kloppen."

Een kleine sfeerbeschrijving is op zijn plaats. Buiten een ruim en gezellig terras aan het water. Binnen uitnodigende zitjes, een grote wereldkaart (om te benadrukken dat Madiba over grenzen heen denkt en kijkt), een open huiskamer met een kast vol (voor)leesboeken en spellen. Verderop een knusse kinderhoek, het restaurant (Madiba Kitchen, alles biologisch en zoveel mogelijk lokaal geproduceerd) en een ruimte met een uitnodigende, lange tafel en een boekenkast vol leenboeken voor volwassenen. Achter klappen nog een aantal ruimtes voor bijvoorbeeld werk, vergaderen, workshops (zo is er een prachtig technieklokaal) en achterin de kledingbank. Er is zelfs een mogelijkheid om passende, nette kleding te lenen voor bijvoorbeeld een sollicitatiegesprek.

Stevig staan op vier pijlers

Madiba doet alles gebaseerd op vier pijlers: gezondheid, zorg, sport en educatie. Met de inkomsten uit de horeca en de verhuur van ruimten, bekostigt het projecthuis de maatschappelijke activiteiten, waardoor het niet subsidieafhankelijk is. In deze NOW krant focussen we vooral op de educatiepijler. Het motto van Madiba is 'Een leven lang leren'. Maar dat gebeurt niet per definitie in een klaslokaal. Alsof het zo moet zijn, komt er – op het moment dat ze over leren vertelt – een puberjongen aanlopen. Hij wacht netjes op een afstandje. Als hij ziet dat hij kan storen, geeft hij Jana twee boeken en zegt: "Alstublieft, ik kom de woordenboeken terugbrengen". Als Jana vriendelijk bedankt, zegt hij meteen: "Nee, ik moet dankjewel zeggen. Dankzij u heb ik een heel goed cijfer voor Frans gehaald!"

Dat dus. Leren kan bij Madiba op heel veel manieren en op elke leeftijd. Door huiswerkbegeleiding of bijles te volgen, door op een rustige plek met een leenlaptop aan school te werken. Of door gebruik te maken van de vele naslagboeken. Maar bijvoorbeeld ook door aan te sluiten bij de taal-, computer-, schak- of nailessen. Of door deelname aan een van de vele workshops en cursussen, waaronder gezond koken en EHBO voor (jonge) ouders.

Jana van Lamoen

'Weer een Madibaatje!'

Jana vertelt: "We hebben vijftien vrijwilligers die twee keer per week bijles geven aan kinderen in de basisschoolleeftijd en twee keer per week aan jongeren uit het voortgezet onderwijs. De inhoud van de bijlessen is altijd op maat. Er komen bijvoorbeeld vluchtelingenkinderen die we leren hoe je begrijpend leest. Maar we ondersteunen ook tieners met raad en daad vlak voor hun ingewikkelde aardrijkskunde- of wiskundetoets. De vrijwilligers hebben we zelf opgeleid. Met hulp van een juf die bij ons ook weer vrijwilligerswerk doet. Ander voorbeeld: een arts uit de buurt geeft eens per week natuurlessen. Gewoon, omdat zij daar zo'n plezier in heeft. Net als de kinderen die bij haar komen. We verzorgen ook educatie voor gezinnen, zoals workshops over koken en over leven zonder afval. Mensen raken geïnspireerd als ze hier komen. De energie die we hebben en het geloof in wat we doen, brengen we over op anderen. Je ziet dat er iets gaat borrelen bij bezoekers. Soms willen ze hier een ruimte of etentje reserveren, maar vaak willen ze zelf iets komen doen of koppelen ze weer nieuwe mensen aan ons. (Lachend) Dat is hier al helemaal ingeburgerd: een mooie verbinding tussen mensen of initiatieven noemen wij een 'Madibaatje'. Hoe meer Madibaatjes, hoe beter."

Het lijkt misschien alsof er veel op zichzelf staande dingen gebeuren, maar alles bij dit projecthuis grijpt juist op een mooie en organische manier in elkaar. Leerlingen van een nabijgelegen kaderopleiding komen kinderverzorgingslessen geven. Onder begeleiding van een docent bereiden ze leuke activiteiten voor zoals poppentheater, bellen blazen, voorlezen en knutselen. Intussen ontmoeten de ouders elkaar in het restaurant, kletsen en ontdekken gaandeweg het ruime aanbod aan activiteiten. Jana: "Een van de nieuwe ontwikkelingen is dat we via de wijkverpleging contact leggen met ouderen in de buurt, om te vragen of ze bij ons willen komen voor schaalessen en een potje schaken samen met jongeren. We benaderen mensen niet alleen, maar zorgen ook voor een haal- en thuisbrengservice. Het mes snijdt dan aan zóveel kanten: ouderen komen uit hun isolement, hebben contact met jongeren, jongeren halen van alles uit de verhalen van ouderen, schaken is een geweldige denkoefening voor jong en oud..."

Leren buiten school

Er is verder een platform in ontwikkeling voor kinderen die zijn uitgevallen in het regulier onderwijs. Jana benadrukt: "We gaan hier zeker geen school nabootsen. Maar we vinden het wel

belangrijk dat kinderen die buiten de boot vallen gemotiveerd raken om iets van hun leven te maken. De sociale verbinding met leeftijdgenoten is daarbij onmisbaar. Daarom willen we dat ze bij ons komen en zich welkom voelen. We gaan workshops voor hen organiseren. De onderwerpen? Die kunnen technisch zijn (iets uitvinden, maken, computerprogrammeren), maar het kan ook over koken, verkeer of wereldlanden gaan. Het gaat erom dat we kinderen op een leuke manier inspireren en verbinden."

Daarnaast is Madiba – en dan vooral Madiba Kitchen – een geliefde stageplek voor veel studenten. Met name van de Hotelschool of MBO Social Work. Die laatste groep werkt bijvoorbeeld in de keuken of bediening van het restaurant en richt zich daarbij op collega's die komen re-integreren

of collega's met een beperking die met veel plezier hun dag komen besteden. Een van de stagiaires is de 21-jarige Jeroen. Na een aantal omzwervingen, eerst een horecaopleiding en daarna maatschappelijke zorg, is hij nu bijna aan het eind van zijn eerste studiejaar Social Work. Bij Madiba voelt hij zich als een vis in het water.

Jeroen: "Ik leer om mensen te coachen. Daarin wil ik nog graag meer diepgang brengen. Ik weet nu al dat ik hier volgend studiejaar ook nog drie stageperiodes blijf, zo interessant vind ik het. Mijn horecaervaring maakt dat ik me zeker voel en als het nodig is, kan ik altijd bij Jana terecht. Ik help vooral collega's die wat extra aandacht kunnen gebruiken. Een van hen spreekt geen Nederlands en vindt het lastig om dat te leren. Voor hem vertaal ik de menukaart en ik laat bijvoorbeeld zien hoe je de verschillende koffies maakt. Een andere collega is slechtziend en ik ondersteun haar extra waar nodig. Dat is soms heel praktisch: we hebben een soort doorgeefraam vanuit onze keuken naar het terras. Daarvoor moet je een klein opstapje op en ik zorg dan dat ik bij haar ben. Het is hier elke dag anders, erg leuk!"

Leren kan bij Madiba op veel manieren en op elke leeftijd

Droom

Tot slot blikkt Jana op de toekomst: "Ik wil Madiba op termijn graag uitbreiden. Het liefst door zelf projectleiders op te leiden, die naast hun baan één of twee dagdelen maatschappelijk verantwoord bezig willen zijn. Door Madiba te verbinden met steeds meer initiatieven, stichtingen of hulpverleners én door onze nieuwe projectleiders aan projecten te koppelen, hoop ik de Madiba footprint als een olievlek te verspreiden. Om op steeds meer plekken op deze manier aan een gemeenschap te bouwen, dat is mijn droom."

Meer weten? www.projecthuismadiba.nl

ADVERTENTIE

lira

Educatieve auteurs: claim je reprorechtvergoedingen!

Ben je auteur van educatieve werken voor het primair onderwijs, voortgezet onderwijs of mbo? Dan kom je mogelijk in aanmerking voor een vergoeding.

Lira keert vanaf 2020 de beschikbare reprorechtvergoedingen uit aan alle tekstauteurs. Ook als je nog niet bekend bent met de reprorechtvergoeding of deze nog nooit ontvangen hebt, kom je mogelijk wel in aanmerking.

Ben je benieuwd of je aanspraak kunt maken op vergoedingen? Kijk dan op www.lira.nl en meld je aan.

Wie is Lira?

Stichting Lira (Literaire Rechten Auteurs) is auteursrechtorganisatie en belangenbehartiger voor schrijvers, vertalers en freelance journalisten. Lira incasseert auteursrechtelijke vergoedingen en verdeelt deze onder auteurs.

SCHRIJVERS EN TEKENAARS GEZOCHT

van 20 november
tot aan de kerstvakantie

Overal ter wereld klimt deze winter jong en oud in de pen. Ze schrijven brieven aan koningen, presidenten en ministers. Ze vragen om de vrijlating van mensen die gevangenzitten omdat ze een grote mond hadden of om discriminatie tegen te gaan. Ze schrijven groeten en tekenen kaarten. Zo steunen ze mensen die groot onrecht is aangedaan.

DOE OOK MEE

Schrijf en teken met jouw klas mee tijdens Amnesty's **Write for Rights**. Bestel het gratis schrijfpakket (met materialen voor een hele klas in het basisonderwijs en voortgezet onderwijs en mbo) op [amnesty.nl/scholen](https://www.amnesty.nl/scholen).

Bestel **NU**
het gratis
Write for Rights-
pakket!

AMNESTY
INTERNATIONAL

GRATIS LESPAKKET OVER GEZONDE, VEILIGE EN DUURZAME VOEDING

WEET WAT JE EET!

- 10 online lessen voor vmbo, havo, vwo en mbo.
- 30 minuten per les.
- Makkelijk inzetbaar bij vakken zoals biologie, LO, verzorging en zorg en welzijn.
- Weinig voorbereiding nodig.
- Inclusief de les 'Kaap de keuken', waarin we jongeren uitdagen thuis te koken.
- Volg jouw leerlingen in de docentenomgeving.

Doe je mee?
Ga naar
www.wwje.nl

"Ga hier vooral mee door! Het programma geeft goede inzichten en het is heel gebruiksvriendelijk!"

Docent voortgezet onderwijs

eerlijk over eten
Voedingscentrum

Social worker op school: verder kijken dan de schoolprestaties

Met verbinden als toverwoord zijn ze bij Kindercentrum Vlinderslag uit Amersfoort dit schooljaar gestart met een Vlinderwerker. Een sociaal werker op de school die de verbindende schakel is tussen leraren, leerlingen en ouders.

“Wij willen verder kijken dan enkel en alleen de schoolprestaties.”

DOOR JEROEN VAN DER VEER

Spelen, leren en ontmoeten. Het staat met grote letters geschreven bij de ingang van Vlinderslag aan de Evertsenstraat in Amersfoort. Het zijn drie kernbegrippen die belangrijk zijn bij de ontwikkeling van het kind en daar zetten ze dan ook nadrukkelijk op in. Maar hoe kan een verbetering gemaakt worden, was een vraag die directeur Onno Hoekstra zijn team stelde. Uit diverse evaluaties kwam naar voren dat er meer geboden kon worden dan enkel en alleen basisondersteuning. “Onderwijskundig kunnen wij al erg veel, maar dat is niet dekkend voor de totale vraag aan ontwikkelings- en onderwijsbehoeften op onze school. Tijdens een regulier schoolbezoek van wethouder Cees van Eijck, met onder andere jeugdhulp in zijn portefeuille, kwam dit ter sprake. Niet lang daarna bundelden de gemeente Amersfoort en Vlinderslag de krachten en schreven een stevig en goed gefundeerde subsidieaanvraag, met als resultaat een subsidie voor het beginnen van de pilot Social Work op school!”

Vlinderwerker

Een social worker, die op de Vlinderslag Vlinderwerker wordt genoemd, werd ingezet en daardoor kwam Trijnie van der Ploeg vanaf september 2020 één dag per week binnen de schoolmuren van Vlinderslag. Zij wordt gedetacheerd vanuit Indebuurt033, een organisatie die het welzijnswerk en vrijwilligerswerk in Amersfoort coördineert. “Als ik

hier op dinsdag ben, vraag ik eerst aan de leerkrachten wat er speelt. Ik krijg dan namen door van kinderen die extra aandacht nodig hebben en met hen ga ik in gesprek. Door ze even apart te nemen en te spreken, krijg je een beter beeld van de situatie en kun je hulp zoeken en/of aanbieden.” Onno Hoekstra vult aan: “Kinderen hebben verschillende instrumenten nodig om hun kansen op school te verbeteren. Dat kan extra uitleg zijn, maar ook een persoonlijk gesprek. Als een kind zich fijn voelt, leert hij of zij beter. Daarom kijken we verder dan alleen de schoolprestaties. Met de komst van Trijnie hebben we daar de tijd en ruimte voor gecreëerd.”

Daarnaast neemt de Vlinderwerker een flink netwerk met zich mee, waardoor de lijntjes korter dan ooit zijn. Zij heeft veel kennis en kunde en weet goed elders antwoorden te vinden als dat nodig is. “Laatst hebben we voor elkaar gekregen dat er in Amersfoort weerbaarheidstrainingen worden gegeven en ik kon zo een zevental kinderen daarheen doorverwijzen. Door de signalen die ik krijg en zie, weet ik wat voor trainingen ingezet kunnen worden. Op die manier ben je ook wijkgericht bezig en sla je een brug tussen de school en de wijk.”

Vervieoudigen

“Trijnie brengt de zorgkant naar ons kindercentrum”, zegt Hoekstra trots. Naast Van der Ploeg heeft hij nog twee ‘Vlinderwerkers’. “Er is daardoor

meer expertise in huis en dat is in het voordeel van het kind. De Vlinderwerker krijgt van ons alle ruimte om gesprekken te voeren, natuurlijk in overleg met thuis, en we merken dat ouders daar ook blij mee zijn. Als het kind, bijvoorbeeld door omstandigheden, thuis niet lekker in zijn of haar vel zit, heeft dat invloed op het functioneren binnen de onderwijsmuren. In de oude situatie duurde het nog wel eens enkele weken voordat er gehandeld kon worden en dat is nu verkort naar soms zelfs een dag en uiterlijk een week. Blijkt dat Trijnie een uitdaging niet kan oplossen, dan weet ze de juiste mensen te vinden.”

“Als een kind zich fijn voelt, leert hij of zij beter”

En dat een social worker binnen de schoolmuren nodig is, wordt wel duidelijk als Van der Ploeg vertelt over haar werkdagen. “Ik zou mijn baan kunnen vervieoudigen. Ieder kind verdient persoonlijke aandacht en moet ‘gezien’ worden. Wel is het belangrijk erbij te zeggen dat ik geen hulpverlener ben. Ik ondersteun de leerkrachten en wil een verbindende factor zijn tussen diverse instanties. Kinderen kunnen bij mij aankloppen, maar leerkrachten en ouders ook.”

“We moesten daarvoor wel over onze eigen schaduw stappen en ons kwetsbaar opstellen door Trijnie onderdeel te laten zijn van ons kindercentrum”, bekent Hoekstra. “Inmiddels willen we niet meer anders. Het voegt echt iets toe; we kunnen kinderen, leerkrachten én ouders beter helpen en het belangrijkste: je ziet kinderen opbloeien. Als Trijnie iemand uit de klas haalt om een gesprek aan te knopen, is dat niet omdat het kind anders is, maar omdat hij/zij een extra kans geboden krijgt om zichzelf te ontwikkelen. Onderwijs is, als dat nodig is, maatwerk en mede door de Vlinderwerker is dit nog nauwkeuriger te realiseren.”

Puzzelstukje

Vooral het feit dat er van elkaar geleerd wordt, zien beiden als groot winstpunt. Er wordt een heel web om het kind gebouwd en dit zorgt voor een veilige leeromgeving. “We zijn niet aan het stapelen, maar aan het puzzelen”, maakt Hoekstra duidelijk. “Iedereen op het kindercentrum is een deel van het geheel en dus beeldend gezegd een puzzelstukje. Die puzzel wordt alleen maar compleet als je samenwerkt. Het is mooi om te zien dat we in zo’n korte periode één zijn geworden.”

De subsidie vanuit de gemeente loopt nog even door en in december 2021 volgt een evaluatie. Als het aan Van der Ploeg en Hoekstra ligt, krijgt het project een vervolg. “Iedere school verdient zo’n Vlinderwerker. Ja, ook scholen waarbij men denkt dat er geen problematiek is... want dat bestaat niet. Ieder kind verdient extra aandacht en overall hebben kinderen te maken met gescheiden ouders, een ziek familielid of andere privé-zaken die invloed hebben op een kind. Deze werkwijze zorgt ervoor dat er snel iets ingezet kan worden als dat nodig is om zo de veerkracht van kinderen te herstellen.”

KINDERPOSTZEGELACTIE DIT JAAR VOOR FAEZA,

EN ALLE ANDERE (KWETSBARE) KINDEREN IN NEDERLAND

De coronacrisis had een ingrijpend effect op de 1,5 miljoen basisschoolkinderen in ons land. Eenzaamheid, angst en huiselijk geweld waren ineens heel dichtbij. **'Ik vond het moeilijk om uit bed te komen, als je toch niet wordt gemist in de klas'**, zegt Faeza (11), die ervan droomt om tandarts te worden: **'Ik wil dat iedereen een mooie lach heeft, want dan kun je je emoties beter uitdrukken.'** Hoogste tijd om te investeren in de ontwikkeling van veerkracht van kinderen. Voor Faeza en al die andere kinderen die door de coronamaatregelen getroffen zijn. Met talloze (digitale) activiteiten gaan jouw leerlingen aan de slag met alles wat het leven zinvol maakt. Zo zorgen we er samen voor dat kinderen zoals Faeza weer kunnen geloven in een toekomst met een mooie lach.

Welke educatieve elementen kun je verwachten?

- Leerlingen kunnen persoonlijke videoboodschappen maken om bij (verre) familie en vrienden digitaal langs de deuren te gaan
- Een leerzaam tripje door het kinderbrein door Breinkapitein Dylan (Haegens)
- Emotie-games om te leren wat emoties doen met de eigen (veer) kracht en hoe leerlingen daar zelf invloed op kunnen uitoefenen
- Een coronaproof verkoopboxje waar leerlingen mee op pad gaan
- Een tool om online de eigen verkoop bij te houden
- Veel digitale informatie zoals uitlegvideo's gefilmd bij CORPUS

DE KINDERPOSTZEGELACTIE LOOPT VAN WOENSDAG
29 SEPTEMBER T/M WOENSDAG 6 OKTOBER.

MELD JE AAN OP
[SCHOLEN.KINDERPOSTZEGELS.NL](https://scholen.kinderpostzegels.nl)

voor kinderen
door kinderen
KINDERPOSTZEGELS

Op zoek naar een nieuwe uitdaging?

Ga naar meesterbaan.nl voor:

- ✓ De meeste onderwijsvacatures
- ✓ Benaderd worden door scholen via CV-search
- ✓ Vele interessante opleidingen en cursussen

MEESTERBAAN

UITGELICHT

Nationale Onderwijsweek 2021

De Nationale Onderwijsweek heeft dit jaar het thema 'Samen voor de toekomst'. Een grote groep professionals zal gedurende deze week te zien, horen en spreken zijn over onderwijs in alle soorten en maten. Ben je klaar voor een kleine warming-up? We lichten graag een aantal programmaonderdelen uit.

WORLDS CONNECT

Maandag 4 oktober, 14.30-17.30 uur, Madiba

Een mini-event op een inspirerende locatie met als rode draad: gelijke kansen voor alle leeftijden. De opzet van de sessies is kleinschalig; wees er dus snel bij!

OVER DE GRENS MET BURGERSCHAPSVORMING

Maandag 4 oktober, 10:30-12:00 uur, online

De Hogeschool Utrecht trapt af met een online sessie over interprofessionele samenwerking rondom burgerschapsvorming. Aan de hand van de bevindingen uit het onderzoek 'Over de Grens!' ontwerpen de deelnemers challenges om interprofessioneel samen te werken aan burgerschap.

MASTER-KLASSEN

Dinsdag 5 oktober, 13:00-15:00 uur, Theater Flint

Ester Gould en Sarah Sylbing, regisseurs van de documentaireserie 'Klassen', verzorgen op 5 oktober een masterclass over de totstandkoming ervan. Bezoekers van Theater Flint krijgen op 5 oktober bovendien twee spannende primeurs: deze dag vindt de bekendmaking plaats van de Nationale Onderwijsfilm 2021 en van de drie genomineerde filmmakeren die kans maken op de eretitel van 'Filmleraar van het jaar' tijdens het International Documentary Filmfestival Amsterdam op 24 november in Eye Filmmuseum.

De nieuw verkozen Nationale Onderwijsfilm is gekoppeld aan de workshop 'The Film - After' op donderdag 7 oktober, georganiseerd door CPS Onderwijsontwikkeling en advies.

MEETUP KANSENGELIJKHEID

Dinsdag 5 oktober, 14:30-17:30 uur, online en in de Sint Joriskerk

Onderwijsprofessionals uit de bovenbouw van het primair onderwijs en de onderbouw van het voortgezet onderwijs en professionals in zorg en welzijn gaan met elkaar in gesprek over de resultaten van het impactprogramma rond kansengelijkheid. Ervaringen worden gedeeld en deelnemers zoeken naar mogelijkheden om samen te werken om, in gezamenlijkheid, kansengelijkheid nog beter tegen te gaan.

NOW WE'RE TALKING

Woensdag 6 oktober, 09:00-12:30 uur, Pathé

Het talentevent 'NOW we're talking' is gericht op het creëren van de verbinding tussen onderwijs en ondernemers, organisaties en bedrijven. Leerlingen uit het vmbo en praktijkonderwijs en studenten aan mbo- en hbo-opleidingen maken kennis met ondernemers en bedrijven. Deze ontmoetingen hebben ten doel de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt te verbeteren. Het evenement vindt plaats op de unieke locatie Pathé Bioscoop Amersfoort.

KWALITEIT VAN INTERACTIE

Woensdag 6 oktober, 16:00-21:00 uur, Vathorst College

Op het Vathorst College in Amersfoort Nationale Onderwijsstad word je tussen 16:00 uur en 21:00 uur welkom geheten door het NIVOZ-opleidingsteam. Er zijn twee workshoprondes, lezingen van Wouter Pols en Joop en in een plenair slotgesprek gaan deelnemers met elkaar in gesprek na het kijken van de film 'Expeditie Agora'.

PRIJSUITREIKING NATIONALE ONDERWIJSTALENTEN

Donderdag 7 oktober, 17:00-21:30 uur, Scholengemeenschap Het Element

Een spannend moment voor heel veel veelbelovende leerkrachten en docenten: de uitreiking van de prijs voor de Nationale Onderwijstalenten van 2021. Het programma rond de prijsuitreiking start bij Scholengemeenschap Het Element met een informatiemarkt waarop alle genomineerden de resultaten van hun afstudeeronderzoek presenteren. Vervolgens is er een onderwijsdebat onder leiding van Didactief. Het sluitstuk van de bijeenkomst is de bekendmaking van de winnaars.

DE WAARDE VAN DE NATIONALE ONDERWIJSFILM

Donderdag 7 oktober, 13:00-15:00 uur, CPS

Op donderdag 7 oktober organiseert CPS Onderwijsontwikkeling en advies de workshop 'The Film - After'. In deze workshop gaan deelnemers aan de slag met de betekenis van de verse Nationale Onderwijsfilm 2021 voor de eigen praktijk als bestuurder, adviseur, schoolleider of leraar.

TECHNIEK BELEVEN IN T IS FOR TECH

Vrijdag 8 oktober, 09:00-13:00 uur, Wereld voor Techniek

T is for Tech is een samenwerking tussen technisch onderwijs en bedrijfsleven. Op 1 september opent de centrale locatie zijn deuren, waar leerlingen van verschillende vmbo-scholen gezamenlijk technieklessen zullen gaan volgen. Ook voor PO-leerlingen zijn er technische activiteiten beschikbaar. In de Nationale Onderwijsweek wordt de hotspot officieel geopend.

SLOTFEEST VOOR AMERSFOORTSE ONDERWIJSPROFESSIONALS

Vrijdag 8 oktober, 20:00-00:00 uur, De Eenhoorn

Met het slotfeest van de Nationale Onderwijsweek wordt het onderwijs in Amersfoort gevierd met de mensen die er het onderwijs verzorgen. Een mooie afsluiting van de Onderwijsweek en de start van nieuwe samenwerkingen. Put your hands up in the air, Amersfoort! Say yeah!

ACTUELE INFO?

WWW.NATIONALEONDERWIJSWEEK.NL

Mede afhankelijk van eventuele coronamaatregelen zijn programmawijzigingen voorbehouden.

PROGRAMMA #NOW2021

NOW OP SOCIAL **MAANDAG 4 OKT**
DAG VAN DE
GELIJKE KANSEN**SPETTERENDE KICK-OFF**Leerlingen openen de #NOW2021
09.30 – 12.00 uur**OVER DE GRENS:**Interprofessionele samenwerking
rondom burgerschapsvorming
10.30 – 12.00 uur
Online**WORDEN WAT JE WILT:**Auteur Martine Letterie op
schoolbezoek
Onder schooltijd
Professor Groenschool**LEZING:**Praktische voorbeelden van gelijke
kansen in de regio
15.30 – 16.45 uur
Kinderhof, Fürglersplein 6**TRAINING:**Theater en film inzetten op VO
en MBO
15.30 – 17.30 uur
Theater De Lieve Vrouw,
Lieve Vrouwestraat 13**BIJeenKOMST:**Ouderbetrokkenheid bij het jonge kind
van 2-7 jaar
16.30 – 17.30 uur
Mavo Muurhuizen, Zangvogelweg 2-4**DINSDAG 5 OKT**
DAG VAN
DE LERAAR**WORDEN WAT JE WILT:**Illustrator Charlotte Dematons
ontvangt schoolklassen
Onder schooltijd
Bibliotheek Eemland, Eemplein 71
Bibliotheek Vathorst, Leeghwater 1-3**FILM EVENT:**

- Masterclass: Ester Gould & Sarah Sylbing over (het maken van) Klassen
- Nationale Onderwijsfilm 2021

12.30 – 17.00 uur
Flint, Coninckstraat 60**MEET-UP:
GELIJKE KANSEN**Aan de slag met kansengelijkheid in
het funderend onderwijs14.30 – 17.30
Sint-Joriskerk, Hof 1
& online**WOENSDAG 6 OKT**
DAG VAN
ONDERWIJS EN
ARBEIDSMARKT**OPEN HUIS
BASISSCHOLEN:**Basisscholen openen hun deuren voor
de wijk en andere geïnteresseerden.
09.00 – 17.00 uur
Alle basisscholen in Amersfoort**NOW WE'RE TALKING:**Mixing & matching tussen onderwijs
en bedrijfsleven
09.00 – 12.30 uur
Pathé, Eemplein 2**WORDEN WAT JE WILT:**Auteur Marc ter Horst ontvangt
schoolklassen
Onder schooltijd
Bibliotheek Eemland, Eemplein 71
Bibliotheek Vathorst, Leeghwater 1-3**DONDERDAG 7 OKT**
DAG VAN DE
TOEKOMST VAN
HET ONDERWIJS**SAMEN OPLOPEN:**Jong en oud wandelen samen
om elkaar te horen.
09.00 – 13.00 uur
Vertrek vanaf schoolgebouw
De Nieuwe Poort, De Nieuwe Poort 31**EERSTE HULP BIJ UIT-
DAGINGEN (EHBU):**Meedoen aan hackathons over
Duurzaam Leven en Zorg & Welzijn
09.30 – 15.30 uur
Locatie: check de website**KEI VOOR DE KLAS:**Meelopen op school
10.00 – 16.00 uur
PO, VO en MBO Locaties:
check de website**WORLDS CONNECT:**

- Taal en Toekomst
 - Beter omgaan met pubers
 - Kinderwijkraden
- 10.00 – 12.00 uur
Locatie: check de website

INSPIRATIELUNCHAuteur en docent Amin Asad
over verbinding in de klas
12.00 - 13.00 uur
Locatie: check de website**WORKSHOP:
THE FILM – AFTER**De betekenis van de Nationale
Onderwijsfilm 2021 voor jouw praktijk
13.00 – 15.00 uur
CPS, Disketteweg 11**VRIJDAG 8 OKT**
DAG VAN RUIMTE
VOOR TALENT**T IS FOR TECH:**Techniek beleven door samen te doen
09.00 – 13.00 uur
Wereld voor Techniek,
Hardwareweg 15**BOUWEN AAN EEN IKC:**Best practices voor het starten van
een IKC
10.00 – 11.30 uur
Amsterdamseweg 41**WORDEN WAT JE WILT:**Auteur Edward van de Vendel
ontvangt schoolklassen
Onder schooltijd
Bibliotheek Eemland, Eemplein 71
Bibliotheek Vathorst, Leeghwater 1-3

Voor alle open activiteiten is aanmelden noodzakelijk.

// VOOR MEER INFORMATIE EN AANMELDEN GA

AMERSFOORT NATIONALE ONDERWIJSSTAD 2021/2022

DOCENT IN BEDRIJF:

Docenten op bezoek bij bedrijven, met aansluitend avondprogramma

15.00 – 20.15 uur

ROC Midden-Nederland, Disketteweg 2-10

WORLDS CONNECT:

- Verbinding onderwijs en jeugdzorg
- Training kwetsbare kinderen
- LOB Coaching in de klas – What's Next
- Back on TRACK (MBO Amersfoort)

14.30 - 17.30 uur

Projecthuis Madiba,
Liendertseweg 87

BIJeenKOMST:

Ouderbetrokkenheid bij kinderen van 7-14 jaar

19.00 – 20.00 uur

Mavo Muurhuizen, Zangvogelweg 2-4

**INSPIRATIEAVOND:
PASSEND ONDERWIJS**

Word aan het denken gezet door een inspirerende spreker

19.00 – 21.00

Flint, Coninckstraat 60

**VOORSTELLING:
AAN DE ANDERE KANT**

15.30 – 17.00 uur én

19.00 – 20.30 uur

Het Nieuwe Eemland,
Daam Fockemalaan 12

**EVENT: KWALITEIT
VAN INTERACTIE**

Workshops, lezingen & de film 'Expeditie Agora' met slotgesprek

16.00 – 21.00 uur

Vathorst College, Lovink 6

KEI VOOR DE KLAS:

Oriëntatie op werken in het onderwijs

19.00 – 21.30 uur

Locatie: check de website

KIJKJE IN DE KEUKEN

15.00 - 15.45 Zomerscholen in Amersfoort

16.00 - 17.00 Verlengde schooldag

Locatie: check de website

WORDEN WAT JE WILT:

Illustrator Loes Riphagen ontvangt schoolklassen

Onder schooltijd

Bibliotheek Eemland, Eemplein 71

Bibliotheek Vathorst, Leeghwater 1-3

**VOORSTELLING:
ALLEEN OP DE
WERELD**

Onder schooltijd

Icoontheater Vathorst,
Leeghwater 1-3

BIJeenKOMST:

Toekomst en ontwikkeling van leermiddelen

13.00 – 17.00 uur

Thieme Meulenhoff,
Smallepad 30

LEZING:

Leraren opleiden voor het onderwijs van de toekomst - Theo Douma

13.00 – 14.00 uur

Locatie: check de website

**PRIJSUITREIKING:
NATIONALE ONDER-
WIJSTALENTEN 2021**

17.00 – 21.30 uur

Het Element,
Hooglandseweg-Noord 55

**VOORSTELLING:
PINOKKIO**

Onder schooltijd

Bibliotheek Eemland, Eemplein 71

Bibliotheek Vathorst, Leeghwater 1-3

TRY-OUT:

VR-brillen inzetten in het onderwijs

14.00 - 16.00 uur

Locatie: check de website

LEZING:

Student-Teacher Journey in HRM-BELEID op school - Theo Douma

14.30 – 16.00 uur

Locatie: check de website

ONLINE**MAANDAG**

15.00 – 16.00 uur

Kennissessie SLO: Gelijke kansen

16.00 – 17.00 uur

Kennissessie IJsselgroep: Lezen en dyslexie

16.00 – 17.15 uur

Webinar NSO-CNA: Kansengelijkheid

DINSDAG

15.00 – 16.00 uur

Kennissessie SLO: Educatie en onderwijs aan jonge kinderen

16.00 – 17.15 uur

Webinar NSO-CNA: Lerende teams

WOENSDAG

15.00 – 16.00 uur

Kennissessie SLO: Vernieuwing beroepsgericht en praktisch onderwijs

16.00 – 17.00 uur

Kennissessie Cedin: Anders organiseren van het onderwijs

16.00 – 17.15 uur

Webinar NSO-CNA: MBO-schoolleiders over regionale samenwerking

DONDERDAG

15.00 – 16.00 uur

Kennissessie SLO: Digitaal burgerschap

16.00 – 17.00 uur

Kennissessie Heutink: Bewegend leren

16.00 – 17.15 uur

Webinar NSO-CNA: Toekomstig leiderschap in het onderwijs

VRIJDAG

15.00 – 16.00 uur

Kennissessie SLO: Talent in Ontwikkeling

16.00 – 17.00 uur

Kennissessie SLO: Sterke rekenaars

16.00 – 17.00 uur

Kennissessie Het ABC: Omgaan met begaafdheid

16.00 – 17.15 uur

Webinar NSO-CNA: Ruimte voor talent in leiderschap

TRAINING 'KLEINE KAPITEIN':

20.00 – 21.00 uur, vrijdag 8 oktober

Omgaan met peuters

SLOTFEEST

20.00 – 00.00 uur

De Eenhoorn,
Barchman Wuytierslaan 2

Op uitnodiging Op afspraak Open activiteit Dagelijks online

NAAR NATIONALEONDERWIJSWEEK.NL // // // // //

#NOW2021
SAVE THE DATE

NATIONALE
ONDERWIJSWEEK
4 T/M 8 OKTOBER 2021

SAMEN VOOR DE TOEKOMST

HET JAARLIJKSE PODIUM VOOR
DE KRACHTIGE UITWERKING
VAN ONDERWIJS

ZIEN WE JE DIT JAAR IN
AMERSFOORT NATIONALE
ONDERWIJSSTAD?

Blijf op de hoogte via
sociale media en onze
nieuwsbrief Schrijf je in op
nationaleonderwijsweek.nl

De Nationale Onderwijsweek is trots op de samenwerking met haar partners, vrienden en ambassadeurs in het onderwijs en de media.

dia•taal**bv**
laat iedere leerling groeien

heutink.

 IJsselgroep
Onderwijs en Zorg

slo / een doordacht curriculum
dat doen we *samen*

educathee%.nl

PrimaOnderwijs.nl
Voor alle professionals in het onderwijs

DIDACTIEF
OPINIE EN ONDERZOEK VOOR DE SCHOOLPRAKTIJK

ab
Ci:

 ten brink uitgevers

 CED
groep
Als leren je lief is

Netwerk
film
Educatie

MALMBERG
a Sanoma company

stichting **nivoz**

 **ONDERWIJS
MAAK JE
SAMEN**

VANTWAALFTOTACHTTIEN

Cedin

 CITO

 NSO-CNA
LEIDERSCHAPSACADEMIE

 CPS
Onderwijsontwikkeling en advies

Doe je met ons mee?

Verlichting van het lerarentekort

Als zij-instromer aan de slag

Maurits Dollekamp en Daniel van Amersfoort zijn zij-instromers in respectievelijk het PO en het VO. Toen hun loopbaan niet de voldoening bracht die ze zochten, ging het roer om.

DOOR MARION VAN WEEREN

MAURITS DOLLEKAMP

"IK BESLOOT MIJN HART TE VOLGEN"

Voordat Maurits Dollekamp aan de Pabo begon, was hij onder andere Human Resource Manager in de zakelijke dienstverlening en de retail. Destijds combineerde hij zijn werk met de bijpassende studie tot HR-Manager. "Gedurende de opleiding kwam ik erachter dat mijn toekomst niet op een kantoor en in een bedrijf lag. Het moeten werken volgens strakke doelstellingen, *Key Performance Indicators* en (financieel) worden afgerekend op het niet halen van persoonlijke doelstellingen past niet bij mij." Het onderwijs trok. "Voordat ik aan de opleiding tot HR-Manager begon, had ik in het onderwijs gewerkt als onderwijsassistent. Het gemis werd steeds groter en ik besloot informatie in te winnen over een zij-instroomtraject. Nu, vier jaar later, voelt die overstap nog steeds erg goed."

"Mijn eerdere werkervaring, studies en vaardigheden werden vergeleken met de competenties van een leerkracht. Op basis daarvan werd een persoonlijk onderwijstraject opgesteld. Ik was binnen ongeveer twee jaar klaar met de opleiding. Het opstellen van het persoonlijk onderwijstraject gaf me inzicht in overeenkomsten tussen het bedrijfsleven en het onderwijs. Het geven van trainingen is eigenlijk gewoon onderwijzen. Of denk aan studenten die het reguliere Pabotraject volgen. Ik hoor regelmatig dat zij in het begin moeite hebben met oudergesprekken. In mijn eerdere functies waren vergelijkbare gesprekken dagelijkse kost. Los daarvan had ik natuurlijk ook als onderwijsassistent al veel ervaring opgedaan."

Voor Maurits kwam het kantelpunt nadat hij zijn bachelor HR Management had afgerond en beseftte dat hij zich niet gewaardeerd voelde. "Ik besloot ontslag te nemen en mijn hart te gaan volgen. De waardering in het onderwijs komt vanuit kinderen, die zoals ze zeggen meestal oprecht zijn, en ouders." Hij stapte met realistische verwachtingen zijn nieuwe avontuur in: "Doordat veel familie in het onderwijs werkt, kende ik de taken en verantwoordelijkheden van een leerkracht."

Inmiddels werkt hij al enkele jaren als leerkracht op een basisschool en kan hij een balans opmaken. "De minste voldoening haal ik uit de werkdruk versus de salarissen. Doorgroeimogelijkheden zijn binnen het onderwijs kleiner dan in het bedrijfsleven. Er wordt vaak geroepen dat leerkrachten 10 tot 12 weken vakantie in een jaar hebben. Men vergeet dan dat werkweken van 50 uur en ongeveer 15 minuten pauze op een dag eerder gebruikelijk dan uitzondering zijn." Hij vervolgt: "De meeste voldoening haal ik dagelijks uit de erkenning en waardering van kinderen. Dit kan een prettige opmerking zijn van een ouder, maar ook een mooi gebaar van een kind. Daarnaast vind ik de verantwoordelijkheid erg bijzonder. Ouders vertrouwen je en geven je de verantwoordelijkheid over hun dierbaarste bezit. Dit is erg bijzonder. Veelal zien kinderen hun leerkracht doordeweeks vaker dan hun eigen ouders."

Het thema van de Nationale Onderwijsweek 2021 is 'Samen voor de toekomst'. "Voor mij gaat het erover dat iedereen gelijk is, maar toch bijzonder op zijn eigen manier. We praten niet over hokjes of standaarden. Roze is niet voor meisjes, blauw niet voor jongens. Voetbal is voor iedereen, net als turnen. In mijn lessen probeer ik dit zo veel mogelijk te verwerken. Dit heeft ook te maken met mijn eigen overtuigingen en ervaringen." Ofwel: wees jezelf en bouw samen aan een kleurrijke toekomst.

"JE WERKT HARD EN GAAT VOLDAAN NAAR HUIS"

Daniël van Amersfoort deed naar eigen zeggen een poging tot het behalen van een PhD in de onderwijskunde toen hij besloot om het over een andere boeg te gooien. Hij combineerde destijds zijn promotieonderzoek met een loopbaan als zelfstandig onderwijskundig adviseur, iets dat hij tien jaar deed. In die tijd keek hij naar het leren van leraren en het schoolleiderschap dat dat leren mogelijk maakt. Het kantelpunt kwam op een school waar hij het enorm naar zijn zin had. "Ik vond mijn werk leuk, maar intens en was op zoek naar structuur."

De omslag die Daniël besloot te maken werd beïnvloed door drie dingen, zo vertelt hij. "Met stip op een: ik was klaar met de wetenschap, het lezen en schrijven van achter een bureau. Ten tweede vroeg ik me al vanaf de middelbare school af of ik zelf niet voor de klas moest gaan staan voordat ik dingen over het onderwijs zou roepen. Alleen wilde ik niet naar de Pabo. Het basisonderwijs was in mijn omgeving de definitie van onderwijs." Tijdens een opdracht ontdekte hij hoe leuk hij het vond om 'met opgeschoten pubers te werken'. "Het was de *push* die ik nodig had om te zeggen: ik ga dit doenn als zij-instromer als ik het financieel rond krijg." De derde factor ging over het vak dat hij wilde doceren. "Engels bleek een vak met een lerarentekort te zijn. Toen ik dat ontdekte was ik om: ik had in het buitenland gewoond, had jarenlang in de wetenschap in het Engels gewerkt en kon een aardig dossier overleggen." Hij werd aangenomen op de opleiding voor zij-instromers.

"Wat ik een cadeau vind in het onderwijs: je werkt hard en gaat voldaan naar huis. Je *core business* is er zijn en je werk doen. Ik werk van les naar les en stond gisteren bijvoorbeeld van elf tot vier uur les te geven, met net genoeg pauze om naar de wc te lopen. Ik vind het lekker dat hard werken daardoor makkelijk komt; je hoeft niet na te denken over wat je gaat oppakken. Het opgeven van mijn vrijheid, wat me best wel bezighield, blijkt geen probleem." Hij vervolgt: "De interactie met leerlingen op alle niveaus geeft me de meeste voldoening. De minste voldoening ligt voor mij in het managen van de informatiestromen binnen de school voor leerlingen, terwijl ik zelf niet eens weet wat er gebeurt."

Net als Maurits komt Daniël uit 'een onderwijsnest'. "Ik hoor mijn hele leven al niets anders aan de eettafel dan dingen die op school gebeuren. Ik ben in de laatste week voor de zomervakantie aangenomen; er was niemand om me in te werken voordat ik de klas in moest. Zo koud erin, dat doen we niet meer, hebben we als school gezegd. Basale dingen wist ik niet, zoals handvatten om een les in elkaar te zetten. Nu durf ik te zeggen dat ik die eerste twee maanden best redelijk ben doorgelopen, al vond ik het begin doodeng. Toen een collega me op eigen initiatief ging coachen, heeft me dat enorm geholpen."

DANIËL VAN AMERSFOORT

"Het geven van trainingen is eigenlijk gewoon onderwijzen"

Een pandemie omzetten in een waardevolle ervaring voor studenten

Wattenstaafjes en injecties: onderwijs aan de frontlinie

Studenten van de opleidingen Doktersassistent en Verpleegkunde gingen tijdens de crisis aan de slag bij een test- of prikstraat. MBO Amersfoort en ROC Midden-Nederland maakten daarmee het belang zichtbaar van praktijkles binnen onze maatschappij.

DOOR IRIS VAN EIJCK

FOTO: SIMON LAMME

eren in de praktijk is een essentieel onderdeel van het MBO. Er is echter al jaren een tekort aan stageplekken voor MBO-studenten. De nood is vooral hoog bij de opleiding Doktersassistent. Hier kwam de afgelopen anderhalf jaar de coronacrisis bovenop. Door de coronamaatregelen en -drukten konden studenten nauwelijks begeleid worden bij een huisartsenpraktijk of ziekenhuis. De coronacrisis deed een beroep op ieders aanpassingsvermogen. MBO Amersfoort en ROC Midden-Nederland besloten aanbod te leveren toen de vraag opspeelde.

Coronateststraat MBO Amersfoort

Sinds eind 2020 zijn MBO-studenten aan de slag bij teststraten. ROC Midden Nederland en MBO Amersfoort besloten een eigen teststraat op te zetten. Sharon ter Beest-Drenth, docent Gezondheidszorg op het MBO Amersfoort, vertelt hoe dit bij hen is gegaan: "Het idee is ontstaan door een tekort aan stageplekken voor onze studenten van de opleiding Doktersassistent. Studenten kunnen op de teststraat praktijkervaring opdoen en ondersteunen tegelijkertijd de bestrijding van het virus."

Uitgebreide business

Het idee om studenten op te leiden voor de teststraat ontstond al tijdens de eerste golf. Het balletje ging echter pas echt rollen, toen er contact kwam met hospitality- en salessupport bureau Company & Company. Zij hebben tijdens

de coronacrisis hun business, in samenwerking met Sport- en Revalidatiekliniek Amersfoort, uitgebreid door coronasneltesten aan te bieden. Binnen een week was alles geregeld. "Niet iedereen mag zomaar een teststraat beginnen. Je moet aan bepaalde eisen voldoen waarop de GGD toeziet. Hoewel de voorkeur nog wel ligt bij stage lopen in een ziekenhuis of huisartsenpraktijk, zijn wij en onze studenten blij dat de mogelijkheid er is om toch relevante ervaring op de te doen", vertelt Sharon.

Goed communiceren

In de teststraat lopen tweedejaars studenten Doktersassistent twee dagen per week stage. Ook is er een aantal eerstejaars dat hun snuffelstage hier doet. Oumaia Agarmaoine, tweedejaars student Doktersassistent: "Het werken bij de teststraat biedt een alternatief voor een stageplek bij een huisarts. Ik heb veel gesprekken gehad, maar veel praktijken weigerden om verschillende redenen. Het is fijn dat ik op deze manier toch stage kan lopen."

Het testen zelf leren de studenten van Company & Company. Vanuit de opleiding krijgen ze les over goed communiceren. Studenten vinden dit een waardevolle vaardigheid die ze hebben geleerd tijdens het werk op de teststraat. Oumaia: "Op de teststraat leer je hoe je moet reageren op mensen. Wat je het beste kunt doen of zeggen bij mensen die bang zijn. Maar je leert ook om te gaan met boze mensen of baby's die huilen." Op de vraag wat het

gekste is wat ze hebben meegemaakt vertelt Louise de Snoo, ook tweedejaars student Doktersassistent: "Dat zijn de complotdenkers die weleens gewoon naar binnen liepen met hun fiets. "Jullie zijn raar", riepen ze dan. Om die reden staan er bewakers."

Prikstraat Houten

Terwijl het testen gestaag doorgaat, komt eind 2020 de oproep om mensen zo snel mogelijk te vaccineren. Op de colleges van ROC Midden Nederland worden studenten vanaf dat moment versneld opgeleid om te kunnen ondersteunen op de prikstraat. De priklessen van later in het jaar worden naar voren geschoven. "We zagen in december de maatschappelijke oproep tot vaccineren. Toen hebben we de technische vaardigheden naar voren gehaald in het programma, waardoor studenten een mooie bijdrage konden leveren aan deze opgave," vertelt Rene Gelens, directeur campus Amersfoort ROC Midden Nederland.

Meer dan prikken

Studenten van ROC Midden Nederland, MBO Amersfoort en ook MBO Utrecht zijn in maart 2021 gestart met een stage op de vaccinatie locatie in Houten. Een mooie samenwerking met de GGDrU (GGD regio Utrecht). Er zijn verschillende rollen te vervullen zoals die van prikker, maar ook administrateur, host of runner (voorraad in de gaten houden). Studenten kunnen daardoor op verschillende vlakken ervaring opdoen. "Bovendien ontmoeten ze er studenten van andere MBO-instellingen, wat prettig is na veel thuisonderwijs", vertelt Danique van Doorn, docent Doktersassistent, ROC Midden Nederland.

Pilotproject

De samenwerking tussen de MBO's en de GGDrU was oorspronkelijk een pilotproject van één maand. Het is de eerste keer dat MBO-studenten zijn ingezet, normaal werkt de GGDrU samen met HBO-studenten of afgestudeerde zorgprofessionals. Iris Niessen, verpleegkundige Infectieziektenbestrijding, GGDrU: "Corona biedt veel kansen voor nieuwe onderwijsprojecten. Zo ontstond het idee voor een MBO-leerlijn op de prikstraat. Na de succesvolle pilotperiode is de prikstraat in Houten nu een volwaardige stageplek." De studenten voelen zich gewaardeerd. Toni Rezek, tweedejaarsstudent Doktersassistent: "Ik vind het jammer dat ik geen stage kan lopen bij de huisarts, maar ik vind de stage op de prikstraat ook leerzaam en interessant. Aan het begin vond ik het wel spannend. Ik vind vooral de waardering die je krijgt mooi."

Duurzame samenwerking

Iedereen die werkt bij de prikstraat, heeft een vaccinatie training gevolgd van de GGDrU. Tijdens deze training krijgen de studenten een warm welkom en uitleg over de soorten vaccins. Voor de start van de stage zijn de priktechnieken nog extra

Sinds eind 2020 zijn MBO-studenten aan de slag bij teststraten

FOTO: SIMON LAMME

geoeffend op school. Bovendien is er in een extra training ook aandacht voor verdieping in vaccinkennis en persoonlijke ontwikkeling.

De GGDru kijkt positief naar de toekomst. Iris: "Onze wens is om meer MBO-studenten een plek te geven binnen de organisatie. Zo kijken we naar mogelijkheden om een koppeling te maken met het rijksvaccinatieprogramma en naar de optie om GGD-breed meer stageplekken aan te kunnen bieden voor studenten."

Samen sterk

De MBO-instellingen hebben voor de corona-opgave de krachten gebundeld. Tijdens het uitrollen van de leerlijn is er nauw onderling contact geweest. Zo zaten de docenten samen in een WhatsAppgroep

voor als er dingen speelden of als er problemen waren. "Het is goed om als docenten contact te hebben met de andere MBO's. We kunnen veel van elkaar leren en ons netwerk uitbreiden. Hier kunnen we in de toekomst zeker nog meer uithalen", vertelt Danique.

Maar ook voor corona wisten de MBO-instellingen elkaar te vinden. Ze werken vooral samen op het gebied van stageplekken in het zorgveld. Ook willen ze de borging van examinering in de praktijk gezamenlijk oppakken. Rene: "We zullen hierin dezelfde trainingen bieden en zorgen dat we ook het werkveld eenduidig tegemoet treden. Door de eerdere samenwerkingen gaat dit nu in stroomversnelling."

ADVERTENTIE

ProDemos

Huis voor democratie en rechtsstaat

Breng de gemeentepolitiek tot leven!

gratis

De gemeenteraadsverkiezingen komen er weer aan. Wil jij de gemeentepolitiek tot leven brengen voor jouw leerlingen? Breng dan een bezoek aan het stadhuis in jouw gemeente. Tijdens Democracy (po) en Klassenbezoek@Gemeentehuis (vo) ervaren de leerlingen op een interactieve manier dat politiek ook over hen gaat!

prodemos.nl/programmas

COLUMN

De leraar doet ertoe... toch?

Het is ruim vijftig jaar geleden dat onderzoekers Rosenthal en Jacobsen voor het eerst schreven over het *pygmalion effect* binnen het onderwijs. Het onderzoek in een notendop: leerlingen maken een test die niet wordt nagekeken. Toch krijgen de leraren te horen welke leerlingen de test fictief goed of slecht hebben gemaakt. Wat blijkt? Leerlingen van wie de leraar hoge verwachting heeft presteren na enkele maanden significant beter. Het *pygmalion effect* laat zien dat het handelen van leraren wordt beïnvloed door de verwachtingen die ze van leerlingen hebben. Denkt een leraar dat een kind goed kan rekenen? Dan krijgt hij tijdens de les meer denk- en spreek-tijd, betere en verdiepende uitleg dan een klasgenoot van wie de leraar deze verwachting niet heeft.

Dit schooljaar werk ik samen met vijftien basisscholen door heel Nederland. De opdracht is om het pedagogisch en didactisch handelen te versterken. Daarom begin ik vaak met het *pygmalion effect*. Wat blijkt? Veel leraren zijn er niet mee bekend en zijn zich ook niet bewust dat de invloed van hun handelen ongemerkt zó groot is. Als ik heel eerlijk ben wist ik dit ook niet tijdens de tien jaar dat ik mijn zeven- en achtstegroepers zoveel mogelijk probeerde te leren.

Gelukkig richt het onderwijs zich steeds meer op doen wat resultaat geeft: evidence-informed werken. Scholen die zo werken behalen verreweg de beste resultaten. Ze zorgen dat leerlingen willekeurig de beurt krijgen, controleren of de meeste leerlingen de instructie hebben begrepen en bieden eerst kennis aan voordat ze leerlingen hierover bevragen.

Laatst zag ik op een school in Amersfoort een les over woestijnen. De leraar had de les kunnen starten met de vraag: 'wat weten jullie al over woestijnen?' Op dat moment zijn de leerkansen voor kinderen direct ongelijk. Het ene kind heeft immers al in een woestijn gestaan terwijl de ander niet verder komt dan zand en een kameel. Gelukkig begon deze leraar anders. Ze deed wat werkt: het onderwerp eerst introduceren met een rijke tekst, een kort filmfragment en leerlingen die actief meeschreven op hun aantekeningenblad. Toen alle leerlingen een kennisbasis hadden gelegd kwam de vraag, precies op het juiste moment, alsnog: 'wat weten jullie over woestijnen?' Het verschil tussen deze twee lesopeningen lijkt wellicht klein, maar voor het leerproces en kansgelijkheid is het een wereld van verschil. Deze leraar doet ertoe.

Mijn onderwijswens voor dit nieuwe schooljaar is dat de leraar zelf ook écht gaat geloven: **ik doe ertoe!**

Wouter Siebers begon zijn onderwijsloopbaan als leraar, gedragsspecialist en leidinggevende. In 2015 was hij leraar van het jaar. Op dit moment is hij werkzaam als onderwijsadviseur bij Expertis op de thema's pedagogisch-didactisch handelen en professionele schoolcultuur. Wouter is co-teacher en projectleider van Kwink, een methode voor sociaal-emotioneel leren.

Jongeren over toekomstgericht onderwijs

“Meer maatwerk en meer vaardigheden”

In de week van 4 t/m 8 oktober ademt Amersfoort onderwijs. De Nationale Onderwijsstad verwelkomt dan de bezoekers van de Nationale Onderwijsweek, die dit jaar het thema ‘Samen voor de toekomst’ heeft. We spraken met Menno Adelaar en Nienke Luijckx, beiden lid van het LAKS én beiden scholier op een Amersfoortse school over de toekomst van het onderwijs.

DOOR JESSICA VLASTUIN

Op het moment dat we Nienke Luijckx (17) spreken, staat ze op het punt af te zwaaien als voorzitter van het Landelijk Aktie Komitee Scholieren. Ze heeft, na het behalen van haar havodiploma aan het Vathorst College in 2020, dit jaar gewerkt aan het bemachtigen van deelcertificaten, maar haar aandacht ging vooral uit naar haar bestuurlijke taken bij het LAKS. Nienke heeft Menno aan ons voorgesteld. Menno Adelaar (15) laat het komende jaar namens de vmbo'er van zich horen als algemeen bestuurslid bij de vereniging. Hij zit in 3 VMBO van Het Element en bemoeit zich, naar eigen zeggen, graag met schoolgerelateerde zaken. Zijn interesse in het LAKS komt dus niet uit het niets.

Een wereld te winnen

Beiden hebben ze in korte tijd een schat aan informatie opgedaan over onderwijs. Menno zat in verschillende medezeggenschapsraden op school en liep de afgelopen maanden al mee bij het LAKS: “Ik zie dat er dingen beter kunnen en moeten. De vmbo'er is daarbij vaak niet zichtbaar. Ik denk dat de interesses van mijn klas- en schoolgenoten vaak ergens anders liggen, maar dat betekent niet dat deze groep niet gehoord moet worden. We zijn ook na klas 4 al klaar met onze opleiding, en juist dan ga je je een duidelijke mening vormen en voel je meer de behoefte mee te praten.” Nienke heeft er twee bestuursjaren op zitten bij het LAKS: “Ik wilde na mijn eerste jaar als algemeen bestuurslid nog niet stoppen: er

viel nog een wereld te winnen. Het was zo leerzaam in crisistijd op het hoogste niveau betrokken te zijn bij besluitvorming.”

Op de schop

Als het aan Nienke ligt, moeten er echt stappen gezet gaan worden om het onderwijs van de toekomst vorm te geven op een manier die aansluit bij de behoeften van leerlingen. Nienke: “Afgelopen jaar heeft het onderwijs zo veel veerkracht getoond. Eerder werd tegen thuiszitters gezegd dat afstandsonderwijs onmogelijk was... Het kan dus wel.” Nienke heeft uitgesproken ideeën over toekomstgericht onderwijs: “Er heerst een toetscultuur waarbij leerlingen vooral zweten, weten en vergeten. Dit geldt ook voor de eindexamens. Je vaardigheden worden te weinig getest, terwijl die je maken of kraken. Ook het werken met jaarlagen is niet meer van deze tijd.”

Ook Menno denkt dat toekomstbestendig onderwijs er anders uit zou moeten zien: “In een ideale situatie kunnen docenten veel meer maatwerk leveren. Er wordt beter gekeken naar de leerling: hoe kan deze zich het beste ontwikkelen in vier, vijf of zes jaar op school? Welke manier van werken past?” Hij heeft het ondervonden tijdens de online lessen die hij volgde: “Een groot deel van mijn klasgenoten vond het vervelend thuis te zitten, maar voor een ander groepje werkte het juist heel goed. Deze leerlingen vonden het prima een instructie te krijgen en daarna zelf aan de slag te gaan.”

Nienke Luijckx

De leerling centraal

Bij het toekomstgerichte onderwijs van Nienke staat de leerling centraal: “Laat deze zelf bepalen hoe het rooster in te vullen. Als leerlingen zelf een keer een les online willen volgen, zou dat mogelijk moeten zijn. Of maak gebruik van externe locaties waar ze prettig werken. School moet meer zijn dan een leerplek. Ik zeg vaak dat leerlingen op school komen voor ontspanning, ontsnapping en ontmoeting. Ze moeten zelf de balans vinden tussen die drie spanningsvelden.” Het onderwijs bereidt leerlingen ook onvoldoende voor op een toekomst waarin nog niks zeker is. Nienke: “We weten nog niet voor welke banen we opgeleid worden. Corona laat zien hoe snel dingen kunnen veranderen. Leerlingen willen graag burgerschapscompetenties verder ontwikkelen, digitale vaardigheden opdoen en meer vakoverstijgend werken. Zo spreek ik klasgenoten die nu al erg bezig met de toekomst, zij zouden graag meer willen leren over het belastingstelsel en de belastingen die we betalen.”

Die ene docent

Toch zijn er ook dingen die vooral niet moeten veranderen in het onderwijs. Nienke: “We leren nog steeds wanneer we een d of een t moeten gebruiken... Die theorie blijft belangrijk. Ook het persoonlijk contact met klasgenoten en docenten wil ik niet missen. Ik denk dat ik niet de enige ben met ‘die ene docent’ die voor mij het verschil maakte.” Menno wil ook zijn klasgenoten blijven ontmoeten op school: “Ik ben blij dat ik iedereen weer zie. De wisselwerking is tijdens de fysieke les heel anders dan online. Er wordt veel meer op elkaar gereageerd en we gaan dieper op de stof in.” Net als Nienke ondervindt Menno wat persoonlijk contact voor leerlingen kan doen: “Mijn mentor belde mij en mijn klasgenoten tijdens corona iedere week. Zo kon hij een beetje in de gaten houden of we goed in ons vel zaten.”

Samen voor de toekomst

Nienke Luijckx gaat met een berg ervaring haar zomervakantie in, zich beradend op haar toekomst. Ze overweegt Bestuurskunde. Menno Adelaar stort zich vol overgave in zijn LAKS-avontuur, klaar om zijn achterban te vertegenwoordigen. Zij bouwen mee aan onderwijs. Samen voor de toekomst.

Menno Adelaar

Talent om een schoolkind te worden

Een mini-klasje, altijd een zorgbegeleider in de buurt en alle tijd die nodig is. De Klimboom in Amersfoort, school voor zeer moeilijk lerende kinderen, trekt alles uit de kast. Het doel: kinderen die anders buiten de boot zouden vallen, op school laten blijven.

DOOR MARUSJA AANGENBRUG

“W e beginnen met?” Juf Carolien kijkt even rond. “Eéééé”, zegt ze dan met nadruk. Ze wijst het cijfer aan op een groot scherm. Vijf kinderen zitten op een stoeltje in een half kringetje om haar heen, eentje leunt tegen haar aan. “En dan komt... twee!”

Buiten de boot

De zes kinderen – tussen de 5 en 7 jaar en met volle aandacht bij de juf – vormen samen groep Veldmuis. Deze bijzondere klas bestaat pas sinds mei 2019 bij De Klimboom, school voor zeer moeilijk lerende kinderen in Amersfoort.

“Soms dreigden kinderen buiten de boot te vallen”, vertelt intern begeleider Agnes IJmker. Zij komt regelmatig over de vloer bij zorginstelling Amerpoort om te kijken welke kinderen naar school zouden kunnen. Soms zijn er kinderen die wel de potentie hebben om te leren, maar die nog niet genoeg vaardigheden hebben om mee te draaien in een klas. Zij hebben extra begeleiding nodig, bijvoorbeeld om hun gedrag beter te kunnen sturen. “Tot voor kort kon dit soort kinderen niet terecht op een school voor speciaal onderwijs en bleven ze alsnog in de zorginstelling.”

Voor hen is er nu de groep Veldmuis. Voor de klas staan altijd een juf én een zorgbegeleider van Amerpoort. “En in de groep zitten maar zes kinderen en geen twaalf, zoals in andere klassen op onze school. Ze krijgen zoveel mogelijk begeleiding.”

Herhaling

In de klas deelt de leerkracht kaartjes met cijfers uit. “Plak die maar op de kast.” Daar hangen grote vellen met de cijfers 1 tot en met 10. Om de beurt hangen de kinderen een kaartje op de plek waar het hoort. Zorgbegeleider Nicole zorgt steeds dat ze weer teruglopen naar hun stoel.

Het lijkt allemaal zo gewoon, maar dat is het allesbehalve, legt Carolien uit. Vrijwel alle kinderen hebben een stoornis in het autistisch spectrum. “Zij hebben een grote behoefte aan duidelijkheid, structuur en herhaling. Zo’n lesje als dit herhalen we gerust een week lang.”

Doordat de klas heel klein is en door de samenwerking met Amerpoort,

is er voortdurend aandacht voor de behoeften van de kinderen: hoe leren ze het beste? Welke zorg hebben ze nodig? “Die zorg heeft vooral te maken met het reguleren van gedrag”, legt Agnes uit. “Is het kind flexibel genoeg? Kan het de dynamiek van een school aan? Kan het zijn eigen impulsen voldoende beheersen? Waar nodig willen wij de leerling ondersteunen.”

Tellen met autootjes

De kinderen krijgen maximaal twee jaar de tijd om zich te ontwikkelen in de Veldmuis-groep. “Het doel is dat ze uiteindelijk doorschuiven naar een andere klas op onze school”, aldus Agnes. “Als dat lukt, is het fantastisch, voor het kind én voor de ouders.”

Voor elk kind zoekt de school voortdurend naar mogelijkheden. Zo krijgen de kinderen in de Veldmuis-groep alle tijd die ze nodig hebben voor handelingen die ze moeten doen, is er tijd om te knuffelen, is er meer herhaling dan in andere klassen en wordt er goed gekeken naar welke aanpak voor hen werkt. “Leren tellen kan op allerlei manieren”, noemt Marianne Huitema, locatieleider van De Klimboom, als voorbeeld. “Maar soms komt een kind alleen op gang als het met autootjes mag spelen. In een reguliere klas mag je wel op verschil-

lende manieren leren, maar moet je uiteindelijk meedoen met de rest. In de groep Veldmuis mag je blijven oefenen met autootjes.”

Maar het lukt niet altijd. Andere kinderen om je heen, de dingen die gebeuren in de klas – elke dag zijn er ontzettend veel prikkels, niet elk kind kan dat aan, weet Marianne. “Sommige kinderen kunnen ondanks alles toch niet aarden. Zij komen alsnog terecht bij een Kinderdagcentrum.”

Proeftuin

De aanpak van de school past soms niet binnen de bestaande regelgeving: de voortdurende aanwezigheid van een zorgbegeleider bijvoorbeeld. Of de kleine klassen. Normaal gesproken is de financiering afhankelijk van het aantal leerlingen. De Veldmuis-groep is heel klein – minimum is zes leerlingen – maar heeft wél voldoende financiering nodig voor een leerkracht én een zorgbegeleider in de klas. Marianne: “De gemeente Amersfoort heeft om deze reden een collectieve financiering gegeven.”

Niet alleen van de gemeente krijgen de school en Amerpoort goede ondersteuning, ook het ministerie van OCW heeft de school aangemerkt als ‘proeftuin’. Dit houdt in dat ze begeleiding krijgen om te zoeken naar oplossingen wanneer ze aanlopen

tegen de grenzen van de huidige wet- en regelgeving.

Talent

Het vraagt voor de school een hoop overleg – met de gemeente en De Eem (het samenwerkingsverband van scholen uit de regio) over de financiering en met het wijkteam over de zorg die ouders thuis nodig hebben. Daarnaast is er steeds overleg tussen de school, De Eem en Amerpoort over de beslissing welke kinderen naar De Veldmuis kunnen. Maar elk klein resultaat is deze moeite waard.

Marianne vertelt over een jongen die tot voor kort weigerde om een korte broek en korte mouwen te dragen, hoe warm het ook was. “Doordat hij op school met gym een T-shirt moest gaan dragen, wende hij daar in kleine stapjes aan. En na een paar weken droeg hij ook een korte broek. Het lijkt misschien simpel, maar voor hem betekende dat een enorme overwinning. Hij leerde om flexibel te zijn.”

Bij talent denken mensen vaak aan grote, opvallende vaardigheden, maar voor deze kinderen zit het in veel kleinere dingen. “Voor hen betekent talent bijvoorbeeld dat ze de vaardigheid ontwikkelen om een schoolkind te worden. En dat geeft hun nieuwe kansen. Zij kunnen naar school, nieuwe dingen leren en later hopelijk een mooie, zelfstandige plek in de maatschappij krijgen.”

Elk klein resultaat is de moeite waard

Groeien. met heutink

De toekomst begint vandaag

Kinderen hebben de toekomst. Met hun van nature aanwezige onbevangenheid, talent en een beetje inzet kunnen ze ver komen. Met de juiste begeleiding en een beredeneerd aanbod zelfs nog nét een stukje verder!

Scholen zijn het podium voor (toekomstig) talent. Het team de regisseur, souffleur en het publiek in één.

Heutink zet zich elke dag weer in voor een beredeneerd en uitdagend aanbod en een toekomstgerichte, verrassende leeromgeving.

heutink.

Daag je leerlingen uit om tot leren te komen

Toekomstbestendig leren

Wat doe je als leraar, wanneer jouw leerlingen meer uitdaging en begeleiding nodig hebben dan je eigenlijk kunt bieden? Ervaringen vanuit de praktijk van de Day a Week School geven nieuwe inzichten, die breder toepasbaar zijn.

DOOR: MARLEEN VAN BEEK

Day a Week School biedt onderwijs aan cognitief talentvolle leerlingen die uitblinken qua leerprestaties en denkstrategieën en behoefte hebben aan meer uitdaging dan dat het reguliere onderwijs hun kan bieden, om zo tot actief leren en ontwikkelen te komen. Met een schoolomgeving die niet alleen gericht is op kennis en cognitief leren, maar waar ruimte is voor meta-cognitieve vaardigheden en reflectie, kun je een actieve bijdrage leveren aan een leven lang leren van leerlingen. Maar hoe ziet dat er in de klas uit en hoe pak je dit aan? Als leerkracht ben je altijd op zoek naar de zone van de naaste ontwikkeling van leerlingen. Waar cognitief talentvolle leerlingen in het reguliere onderwijs vaak te veel in hun comfortzone blijven zitten en dus minder kans hebben om leervaardigheden op te doen, zijn we bij Day a Week School altijd op zoek naar hoe je deze leerlingen leergedrag kunt laten oefenen. 'Wat heeft deze leerling op dit moment (in deze les) nodig om tot leren te komen?' In het zoeken naar en benoemen van deze leermomenten, wordt het leergedrag van de leerlingen zichtbaar voor mij als leraar. Juist wanneer leerlingen zelf hun eigen groei kunnen zien, benoemen, analyseren en in kaart kunnen

brennen, wordt het effect van hun leerproces nog groter en kunnen ze, zoals Kirschner (2017) stelt: 'vaardigheden en houdingen verwerven die nodig zijn om op een stabiele, bestendige manier te blijven leren in onze snel veranderende wereld.'

Doelgebieden als kapstok

Daarom werken we bij Day a Week School naast de kennisdoelen (wat wil ik dat een leerling aan het einde van een les of thema heeft geleerd over dit onderwerp en waar blijkt dit uit?) ook aan vaardigheidsdoelen en leerstrategieën. Deze zijn onderverdeeld in vier doelgebieden¹, die als kapstok dienen voor ons onderwijs. Zo krijgen de leerlingen zicht op welke vaardigheden ze kunnen oefenen en hebben we een gemeenschappelijke taal als we het over leren hebben in de klas. Per dag en per les ligt de focus op verschillende gebieden. Zo verhoog ik de kans dat elke leerling wat te leren heeft. Elke dag maak ik tijd vrij om hier op te reflecteren. Soms is dat het vooraf benoemen van een doelgebied, soms is dit achteraf vragen aan de leerlingen welk doelgebied zij bij deze les vinden passen. Of ik vraag aan het einde van de dag om bij het doelgebied te gaan staan (ze hangen verspreid over het klaslokaal) waar zij vandaag het meest in hebben geleerd. Ze kunnen dit dan in groepjes met elkaar delen en oefenen daarin om woorden te geven aan hun groei.

Persoonlijke doelen

Naast het koppelen van lessen aan doelen door mij als leerkracht, kunnen de leerlingen zelf ook met een persoonlijk leerdoel aan de slag. Gedurende het jaar besteed ik hier structureel aandacht aan. De leerlingen kiezen uiteindelijk een persoonlijk doel waarmee ze willen oefenen. Door gerichte opdrachten, zoals het maken van een poster of het invullen van de 'vooruitkijker', blijft het betekenisvol en passend bij hun leeftijd. Juist omdat het gedurende drie jaar tijdens hun hele carrière bij Day a Week School terugkomt, ontwikkelen ze een helicopterview op wat leren

is en krijgen ze steeds meer zicht op hun eigen leerproces en groei.

Kers op de taart

De DWS-groeiportfolio's van de groep acht leerlingen die afscheid nemen van Day a Week School zijn daarin vaak een kers op de taart. Wanneer een leerling drie jaar tijd, ruimte en feedback heeft gehad om zich hierin te ontwikkelen, zie ik van hen terug dat ze ook echt iets kunnen met wat ze hebben geleerd. Of zoals Hattie (2018) de impact van het leraarschap beschrijft: 'Ik help leerlingen hun eigen leraar te worden'.

Het mooie van werken met vaardigheidsdoelen is dat ze op elk niveau en in elke klas – van primair onderwijs tot MBO – kunnen worden ingezet. Dit is volgens Kirschner (2017) zelfs noodzakelijk om leerlingen voor te bereiden op een onzekere (arbeids)toekomst. Hij beschrijft een drietrapsprocedure om op je school een steady basis van kennis door te trekken naar een schoolomgeving waar gewerkt wordt aan metacognitieve vaardigheden en reflectie om zo bij te dragen aan een 'leven lang leren en kritisch kunnen denken'. Mijn gedrevenheid als leerkracht bij Day a Week School en mijn passie voor deze vorm van onderwijs komen hieruit voort. Wat ik voor mijn leerlingen toevoeg, verschilt per kind. Waar de één verwonderd ontdekt dat er nog veel te leren valt, schiet de ander in onzekerheid, bang om fouten te maken. Stap voor stap ervaren ze dat ze dát juist mogen leren en met iedere succeservaring bouwen ze meer vertrouwen op om te blijven leren.

Marleen van Beek is leerkracht bij Day a Week School, onderwijsadviseur begaafdheid bij Het ABC en maakt onderdeel uit van het DWS-programmateam.

De getoonde opdrachten zijn geplaatst met toestemming. Meer informatie: www.dayaweek-school.nl & www.hetabc.nl/begaafdheid

Meer weten? HetABC verzorgt in de #NOW2021 op vrijdag een online kennissessie over omgaan met begaafdheid.

Hoe kun je cognitief talentvolle kinderen leergedrag laten oefenen?

Hoe leer ik?

- Ik kan en wil leren
- Ik regel mijn werk
- Ik motiveer mezelf

Hoe denk ik?

- Ik stel vragen
- Ik gebruik mijn fantasie
- Ik zoek antwoorden
- Ik denk als een programmeur

Hoe zie ik mezelf?

- Mijn blik is open
- Ik sta stil bij wat ik doe

Hoe werk ik samen?

- Ik zet me in
- Ik stem af
- Ik houd rekening met mezelf en de anderen

¹ De vier doelgebieden zijn gebaseerd op de door de SLO opgestelde doelen en vaardigheden voor ontwikkeling (DVO, versie 2017) en de vier kernvaardigheden van Skillis (CED groep, 2017).

De generatie van morgen

De toekomst? Dat zijn de kinderen en de jongvolwassenen die we nu ontmoeten in de scholen. Het is die generatie die de samenleving van morgen maakt. Die over klimaat-, armoede- en vluchtelingenbeleid gaat beslissen. De leraren van nu mogen ze daarvoor toerusten.

Of je als leraar daarin het verschil kunt maken? Nou, dat dacht ik wel. Kennisoverdracht is belangrijk, natuurlijk. Toch is er nog iets belangrijker, namelijk met elkaar praten, afwegingen en passende keuzes leren maken. Het gaat erom of die keuzes naar een eerlijker en rechtvaardiger samenleving leiden en of zowel mensen als de aarde er profijt van hebben. Dat vraagt om meer dan lezen en luisteren. Gert Biesta* noemt dat de onderwijspedagogische vraag naar het IK.

Zijn voorbeeld is het verhaal over Rosa Parks. In de jaren vijftig stapte zij in Montgomery, Alabama in de bus. Overal hingen bordjes waarop stond *'White forward, colored rear'*. Zij weigerde haar stoel af te geven aan een blanke, werd gearresteerd en een jaar later werd de grondwet over segregatie van rassen gewijzigd. Biesta: "Onderwijs is bedoeld om iedereen te leren lezen, maar kon Rosa Parks de boodschap op de bordjes *lezen*?"

Adolf Eichmann was in de Tweede Wereldoorlog verantwoordelijk voor transporten naar de concentratiekampen. In de jaren zestig werd hij na zijn vlucht door de Israëlische geheime dienst naar Jeruzalem gehaald. Tijdens zijn proces werd Eichmann gevraagd of hij verantwoordelijk was voor wat er was gebeurd. Hij ontkende, "want ik heb alleen de bevelen van de mensen hogerop gevolgd". Biesta: "Je zou kunnen zeggen dat het onderwijs in deze casus geslaagd was, want Eichmann kon bijzonder goed luisteren."

De vraag die Biesta hier voorlegt, is relevant voor de leerlingen en studenten van nu en het onderwijs voor de toekomst: *wat doe ik als er een appel op mij wordt gedaan?* Rosa Parks wilde niet langer deel zijn van een samenleving die buitensluit; zij bracht haar ik naar voren. Eichmann liet het tegenovergestelde zien; hij gaf niet thuis. Biesta: "Als het onderwijs er alleen op uit is om kinderen te leren lezen en gehoorzaam te laten zijn, dan missen we die pedagogische vraag naar het ik."

Wie ben ik? Wat doe ik? Antwoorden op die vragen krijgen vraagt om niets minder dan een nieuw systeem voor onderwijs. Een systeem waarin niet verantwoording centraal staat, maar het morele kompas van de leraar en de leerling/student. Waar in die laatste zoveel en zo vaak mogelijk wordt gevraagd naar het waarom en waartoe van zijn of haar besluiten en waarin *decency and trust* (The Essential Schools) voorop staan.

Wil je als leraar het verschil maken voor de toekomst? Kom eens langs bij het NIVOZ. Dan hebben we het erover.

Rikie van Blijswijk
Medewerker stichting NIVOZ

stichting nivoz

*Uit: <https://nivoz.nl/nl/verslag-onderwijsavond-gert-biesta>

Eerlijke blik van jongeren waardevol voor Uitgeverij Malmberg

Jongeren-ambassadeurs nemen lesmateriaal onder de loep

Hoe kun je lesmateriaal interessanter maken en beter laten aansluiten op de leefwereld van scholieren? Met die vraag in het achterhoofd hebben jongeren het lesmateriaal van Uitgeverij Malmberg onder de loep genomen. "Die kritische blik is voor ons enorm waardevol", zegt Corinne Nederlof, leermiddelenmaker bij Malmberg.

DOOR ALIEKE HOOGENBOOM (CROSSPHASE)

Het idee om jongeren naar het huidige lesmateriaal van Uitgeverij Malmberg te laten kijken, ontstond door een e-mail van een oud-scholier. Corinne: "Hij had kritiek op de leermiddelen Nederlands en wilde ons vertellen hoe het beter moest. Dat vonden wij ontzettend leuk! Malmberg is altijd geïnteresseerd in de mening van jongeren. Ik denk vaak te weten wat er in jongeren omgaat, maar ik weet het nooit zo goed als zijzelf. We testen nieuw lesmateriaal tijdens schoolbezoeken en in de klas observeren en bevragen we scholieren daarover. Maar eigenlijk wil je - en dat triggerde deze jongen bij mij - dat je leerlingen veel eerder in het maakproces betreft."

Kritische blik

Zo raakte Corinne in contact met het project Jongerenambassadeurs en werd een panel met jongeren tussen de 14 en 27 jaar samengesteld. Het project is een officieel programma in het kader van de Maatschappelijke Diensttijd (MDT), waar jongeren ervaring opdoen en de kans krijgen een steentje bij te dragen aan de maatschappij. In het panel zaten middelbare scholieren en hbo'ers. Juist de mening van die laatste groep is erg waardevol. Deze jongeren merken tijdens hun vervolgstudie namelijk wat ze hebben gemist op de middelbare school.

Leermiddelenmaker Corinne en de jongeren hebben zich vier maanden in het huidige lesmateriaal van Malmberg verdiept. Welke onderdelen zijn fijn of juist niet? Is er iets dat je mist? En waar moet lesmateriaal écht aan voldoen? De groep heeft uiteindelijk een lijst opgesteld met waarden die van belang zijn bij het bedenken en maken van nieuw lesmateriaal. De belangrijkste drie criteria zijn een stevige kennisbasis, per-

soonlijke ontwikkeling en een inhoudelijke sterke en herkenbare structuur in het lesmateriaal.

Juist meer diepgang

Malmberg heeft door het jongerenpanel veel nieuwe inzichten gekregen. Zo willen de jongeren juist *niet* dat lesmateriaal makkelijker wordt gemaakt. "Ze hebben juist behoefte aan meer verdieping, terwijl wij vaak denken: de teksten moeten kort, we moeten niet te veel uitwijden en ook niet te veel voorbeelden geven. Maar eigenlijk zorgt het geven van context aan lesmateriaal er juist voor dat leerlingen in hun hoofd verbanden gaan leggen. Bijvoorbeeld met andere kennisgebieden, de maatschappij en de wereld om hen heen. De inhoud van het lesmateriaal blijft zo veel beter bij ze hangen."

Een ander voorbeeld is de manier waarop talen als Engels en Frans worden gegeven. Bij taalvakken gaat veel aandacht naar grammatica en

Jongerenambassadeur Jamie Verstraeten:

"Ik heb het traject als erg waardevol ervaren, omdat ik het gevoel heb dat ik echt invloed heb kunnen uitoefenen op de ontwikkeling van toekomstig lesmateriaal. Het project is een stap richting lesmateriaal dat beter aansluit bij wat jongeren belangrijk vinden. Zelf heb ik ook van Malmberg geleerd. Ik weet nu wat er allemaal komt kijken bij het ontwikkelen van lesmateriaal en waar zij op letten. Over die verschillende fases van het ontwikkelproces hoop ik nog meer te leren tijdens de voortzetting van het jongerenpanel!"

moeten leerlingen woordjes en grammaticaregels stampen. “De gedachte is nu vaak dat je de taal goed spreekt door de beheersing van grammatica en door het hebben van een grote woordenschat. Die twee dingen zijn zeker nuttig, maar als je veel leest, schrijft en spreekt groeit je grammaticale ontwikkeling ook. We kunnen het onderdeel grammatica niet schrappen uit het lesmateriaal, maar we kunnen wel zoeken naar een andere balans. Als je dieper op een taal ingaat, wordt deze voor leerlingen vanzelf interessanter.”

Goed voorbereid

Het jongerenpanel adviseert ook om in lesmateriaal meer aandacht te besteden aan de persoonlijke ontwikkeling van leerlingen. Hoe ziet je toekomst eruit, wie ben je als persoon en hoe kun je je verder ontwikkelen met behulp van lesmateriaal?

Een voorstel is om in lesmateriaal uit te leggen op welke manier vaardigheden van pas komen bij een toekomstige studie of beroep. Corinne: “Een van de panelleden studeert Geschiedenis en moet geregeld Franstalige teksten lezen. Omdat hij op de middelbare school het vak Frans heeft laten vallen, heeft hij nu moeite met die taal. Met de kennis van nu had hij dat niet gedaan.” Daarom wil Malmberg in toekomstig lesmateriaal in elk hoofdstuk iemand uit een specifiek vakgebied aan het woord te laten. Zo krijgen leerlingen een beter beeld waarom een vak nuttig is en bij welke beroepen bepaalde vaardigheden van pas komen.

Bij persoonlijke ontwikkeling gaat het volgens Corinne ook over communicatieve vaardigheden. Denk aan begrijpend lezen, schrijfvaardigheid, presenteren, beargumenteren en debatteren. “Zodra een scholier op het HBO komt, moet hij opeens enorm veel lezen en lange teksten schrijven. Veel

hbo'ers zijn daar niet goed op voorbereid en lopen vast. Helaas is extra begeleiding heel arbeidsintensief en hebben docenten in het voortgezet onderwijs daar lang niet altijd tijd voor. Het is een probleem dat niet zomaar is opgelost, maar we denken er wel over na. Een van de ideeën is het inzetten van een digitale tutor die leerlingen extra kan begeleiden.”

Vast jongerenpanel

Het laten meedenken van jongeren is zo goed bevallen, dat Uitgeverij Malmberg een vast

jongerenpanel gaat inzetten. “De allerbelangrijkste uitkomst van het onderzoek is: betrek jongeren bij het maakproces”, zegt Rimco Spanjer, directeur van Uitgeverij Malmberg. “Het is niet genoeg om nieuw lesmateriaal te testen en leerlingen te observeren. Als we leerlingen echt willen motiveren dan is het belangrijk om in een vroeg stadium inzichten bij hen zelf op te halen. Daarmee laten we het lesmateriaal nóg beter aansluiten bij hun behoeften. Een belangrijke les en een hele mooie uitdaging.”

MALMBERG
a Sanoma company

Colofon

Redactieadres:

Berg en Dalseweg 114, 6522 BV Nijmegen,
marion@nationaleonderwijsweek.nl,
www.nationaleonderwijsweek.nl

Aan dit nummer werkten mee:

Frederike Cleveringa, Judith Veldhuizen, Marijke Nijboer, Arjan Jonker, Marleen van Beek, Alieke Hoogenboom, Karin van Breugel, Maxe de Rijk, Rikie van Blijswijk, Renske Valk, Floortje Dekkers, Marusja Aangeenbrug, Jeroen van der Veer, Maurits Dollekamp, Daniël van Amersfoort, Iris van Eijck, Wouter Siebers, Netwerk Filmeducatie, Jessica Vlastuin, Annemoon van den Broek, Len Flik-Boerwinkel, Edith Jansen, Ilona Oortwijn, Job Christians en Marion van Weeren

Vormgeving:

FIZZ | Digital Agency – fizz.nl

Druk:

Hoekstra Krantendruk, Emmeloord

Fotografie:

Shutterstock, tenzij anders vermeld.

Advertentie-acquisitie:

OnderwijsMedia,
www.onderwijsmedia.nl.
Telefoon: 030-210 23 86.
E-mail: sales@onderwijsmedia.nl.

De Nationale Onderwijskrant is een uitgave van Stichting Nationale Onderwijsweek. Overname uit deze uitgave op welke wijze dan ook is uitsluitend toegestaan met bronvermelding en na schriftelijke toestemming van de uitgever.

De Cartoon Competitie is een nieuw initiatief van de Stichting NOW. Pieter Leenheer maakt een tekening en wij vragen op sociale media om een onderschrift. Dit is de eerste, met een tekst van Brigit van Rossum. Ook meedoen? Volg ons op sociale media!

ADVERTORIAL

Taal/lezen en dyslexie

Hoe de combinatie van onderwijs en zorg tot mooie dienstverlening leidt

Als we scherp kijken naar de ontwikkeling van kinderen zien we dat onderwijs en zorg verschillende aanvliegroutes hebben. Maar wat gebeurt er als je onderwijs en de zorg meer op elkaar afstemt? Inderdaad: dan maak je een sprong vooruit.

DOOR JANNA DE HAAN

Educatieve dienstverlening en Psychologische dienstverlening (jeugdpraktijk) zijn al jaren de belangrijkste pijlers van IJsselgroep. Dit leidt tot effectieve en geïntegreerde dienstverlening, bijvoorbeeld op het gebied van taal/lezen en dyslexie. Drie voorbeelden uit de praktijk: TaalKracht, inhaal- en ondersteuningsprogramma's en NT2.

TaalKracht

Om het lees- en spellingonderwijs op ondersteuningsniveau 1 en 2 te verbeteren werken wij aan het leesbeleid en de deskundigheidsbevordering van leerkrachten. Aan risicokinderen wordt zo vroeg mogelijk

goed extra (Jees)onderwijs gegeven en deze groep wordt intensief begeleid (ondersteuningsniveau 1, 2 en 3). Dit gebeurt door deskundigheidsbevordering van leerkrachten en de inzet van extra (bewezen effectieve) middelen voor de begeleiding van de leerlingen (en ouders). Bij het vermoeden van dyslexie worden kinderen en leerkrachten eerder ondersteund. Verbetering van de ondersteuningsniveau 2 en 3 vindt plaats door een preventieve inzet van dyslexiespecialisten uit de jeugdpraktijk. De leerkrachten maken kennis met de expertise van behandelaars en zo vindt professionalisering plaats op het gebied van (lees)onderwijs aan dyslecti-

sche kinderen. Dankzij TaalKracht stromen minder kinderen door naar de vergoede dyslexiezorg (ondersteuningsniveau 4).

Zo zegt een leerkracht: "De leesexpert kijkt met een frisse blik naar ons didactisch handelen, maar ook naar de inrichting van een lokaal. Onze lettermuur is vervangen door een klankmuur, omdat jonge kinderen veel meer bezig zijn met klank dan met letters."

Inhaal- en ondersteuningsprogramma's

Op het snijvlak van leren (taal en rekenen), gedrag en sociaal emotionele ontwikkeling geven onze adviseurs en orthopedagogen samen met leerkrachten van scholen invulling aan de inhaal- en ondersteuningsprogramma's.

In de woorden van een directeur: "Ik ben blij dat de kinderen weer helemaal 'bij' zijn qua spellingscore. Niet alleen dankzij de extra lessen, maar ook door dagelijkse spellingdictees die in de groepen zijn doorgevoerd."

NT2

Ook zijn mooie resultaten geboekt met anderstalige leerlingen. Taal/lees-adviseurs en dyslexiebehandelaren geven bijvoorbeeld twee keer per week 1 uur ondersteuning aan anderstalige leerlingen uit groep 2 tot en met 8. Dankzij de goede afstemming met elke groepsleerkracht over de inhoud en de planning boeken de kinderen vooruitgang. Uiteraard is hier ook aandacht voor de sociaal-emotionele kant.

IJsselgroep geeft in de #NOW2021 op maandag een online kennissessie over lezen en dyslexie.

Meer weten? Neem contact op met Janna de Haan: 06 14 00 36 33, janna.dehaan@ijsselgroep.nl. Of kijk op www.ijsselgroep-ed.nl

 IJsselgroep
Onderwijs en Zorg

ADVERTENTIE

VERGROOT DE REIKWIJDTE VAN JE SCHOOL
VERDIEP JE LEIDERSCHAP

SAMEN VOOR DE TOEKOMST

Kinderen en jongeren hebben de toekomst. Die geven ze zelf vorm. Goed onderwijs draagt daaraan bij. De kwaliteit van dat onderwijs hangt mede af van goed leiderschap.

Wij, NSO-CNA, ontwikkelen dat onderwijsleiderschap – al meer dan 30 jaar. Wij zijn voor scholen dé partner om hun leidinggevenden op te leiden.

Vanuit die expertise zijn we dit jaar trots partner van de **Nationale Onderwijsweek** (4 t/m 8 oktober): een jaarlijks evenement waar het onderwijs een krachtig podium krijgt om het prachtige van onderwijs te vieren.

Volg onze dagelijkse webinars rond de (deel)thema's van de **NOW** en de dialoog over toekomstig leiderschap in het onderwijs.

Meer informatie en programma: nso-cna.nl/now

NSO-CNA.NL

020 - 568 20 30

Leesplezier: op zoek naar het gouden ei

De leesvaardigheid van Nederlandse leerlingen laat te wensen over, blijkt uit internationaal onderzoek. Ook besteden zij minder tijd aan lezen en beleven ze er minder plezier aan. Het probleem is helder, het vinden van de oplossing een uitdaging. De CED-Groep gaat die uitdaging graag aan, samen met de onderwijspraktijk en de wetenschap.

DOOR KARIN VAN BREUGEL

Qua leesvaardigheid zijn Nederlandse leerlingen inmiddels tot onder het internationale gemiddelde gezakt, aldus PISA-onderzoek. Wat is er aan de hand, vragen we Roel van Steensel, universitair docent aan de Erasmus Universiteit en bijzonder hoogleraar leesgedrag aan de Vrije Universiteit. “Je kunt niet zonder meer zeggen dat de leesvaardigheid van alle leerlingen achteruitgaat. De daling blijkt vooral uit het PISA-onderzoek, dat onder 15-jarigen wordt uitgevoerd. Het lukt deze leerlingen over het algemeen prima om informatie uit een tekst te halen, maar het reflecteren op teksten en het evalueren van de inhoud blijkt een stuk lastiger.” Paul de Maat, onderzoeker/ontwikkelaar bij de CED-Groep, vult aan: “Juist voor dat reflecteren en evalueren en voor een goed begrip van een tekst is kennis van de wereld onmisbaar. Om je een mening te vormen over een tekst, heb je kennis van de wereld nodig. Leesonderwijs kun je daarom niet los zien van kennisontwikkeling en woordenschatontwikkeling. In een programma als Nieuwsbegrip, dat de CED-Groep ontwikkelde, komen deze elementen om die reden dan ook geïntegreerd aan bod.”

Weerzin of weer zin?

De CED-Groep heeft een lange historie in het verbinden van wetenschappelijke inzichten aan kennis en ervaring uit de onderwijspraktijk. Het project *Weerzin tegen lezen of weer zin in lezen?* is daar een mooi voorbeeld van. Paul en Roel trekken in dit project over leesbegrip en leesmotivatie samen op, Paul in de rol als promovendus. Roel: “Leesvaardigheid en leesmotivatie beïnvloeden

Tips voor fictielezen

Verhalen zijn leuk! Juist daarom is fictielezen zo geschikt om het leesplezier van leerlingen te vergroten. Veel scholen maken bij het fictielezen frequent gebruik van stillezen en boekgesprekken. Maar hoe geef je dat effectief vorm? Ook al weten we nog niet alles, we hebben al wel paar handige tips:

Stillezen

- Plan het stillezen (15-20 minuten) dagelijks op een vast moment in.
- Als leerkracht ben je een rolmodel. Lees dus altijd stil mee.
- Ondersteun leerlingen die niet aan stillezen toekomen.
- Na afloop praten over het boek? Doen!
- Laat kinderen zelf kiezen wat ze lezen.

Boekgesprekken

- Zorg dat het boekgesprek een natuurlijk karakter heeft.
- Het boekplezier staat voorop. Praat dus over het boek, maar stel geen kennis- of controlevragen.
- Lees zelf regelmatig een kinderboek en zorg dat je genoeg boekkennis hebt.

elkaar wederzijds. Wie beter kan lezen, raakt meer gemotiveerd om te lezen. En wie gemotiveerder is, zal meer en beter gaan lezen.”

In het project participeren ook zes scholen. Paul: “Samen met deze scholen gaan we interventies ontwikkelen om de leesmotivatie te stimuleren en om de leesweerstand die sommige kinderen hebben weg te nemen. Op dit moment zitten we midden in de eerste fase van het project en brengen we in kaart tegen welke knelpunten scholen aanlopen. Een van de knelpunten is het stillezen of vrij lezen. Het is heel goed dat scholen daar tijd voor inroosteren, omdat kinderen nou eenmaal leeskilometers moeten maken om goed te leren lezen. Scholen onderkennen dat, maar merken in de praktijk dat een deel van de kinderen tijdens die momenten eigenlijk niet of nauwelijks tot lezen komt. We willen beter begrijpen hoe dat komt. Daarvoor gaan leerkrachten onder andere interviewtjes houden met leerlingen.”

Het gouden ei

Na deze verkennende fase worden interventies uitgewerkt die scholen kunnen inzetten. “Samen met de scholen vormen we een professionele leergemeenschap. Ik merk dat scholen graag van elkaar willen leren maar ook erg geïnteresseerd zijn in wat de wetenschap hierover kan zeggen. Er is in deze leergemeenschap echt een gevoel van gemeenschappelijkheid: we moeten we z'n allen op zoek naar het gouden ei”, zegt Roel. In het stimuleren van leesplezier kan fictielezen – ofwel het lezen van verhalen – wellicht een rol spelen. In de loop van de basisschool verdwijnt het fictielezen steeds meer naar de achtergrond. Roel zegt hierover: “In de midden- en bovenbouw verandert de aard van het lezen: ‘leren lezen’ wordt ‘lezen om te leren’. De leerlingen gaan complexere en meer informatieve teksten lezen en krijgen daarbij doorgaans wat minder begeleiding.

Als het lezen dan al moeilijk voor je is, kan het echt een frustrerende aangelegenheid worden. Leerlingen kunnen zelfs echte weerzin tegen het lezen ontwikkelen.”

Nieuwsbegrip en fictie

De makers van Nieuwsbegrip zijn ervan overtuigd dat de mogelijkheden van fictielezen meer benut kunnen worden. Daarom start in de Kinderboekenweek de pilot *Nieuwsbegrip en fictie*. Bij scholen is er veel belangstelling om hieraan mee te doen. Marianne Molendijk, ontwikkelaar/projectleider Nieuwsbegrip, zegt hierover: “Scholen die Nieuwsbegrip gebruiken, zijn gewend dat ze van ons goede materialen en concrete, praktische handvatten krijgen voor het geven van goede leeslessen. Daar zullen we dus ook in deze pilot zeker voor zorgen! We gaan boeken selecteren die passen bij het thema van de Boekenweek en mooie verwerkingsvormen uitwerken. Dat kan een aanvulling zijn op alles wat scholen zelf al doen. Natuurlijk zullen een goede uitleg voor leerkrachten en suggesties voor aanvullende materialen ook niet ontbreken. Waar ik me erg op verheug: we gaan voorleesfilmpjes aanbieden, die de nieuwsgierigheid van leerlingen moet aanwakken. Eigenlijk willen we met deze pilot een kettingreactie op gang brengen: door een mix van motiverende activiteiten en aanpakken willen we leerlingen aan het lezen krijgen. Als dat lukt, krijgen ze meer oefening en gaan ze beter lezen. Daar doen we het voor, daarmee geven we kinderen meer kansen voor een mooie toekomst!”

Download de brochure ‘Fictielezen in het basisonderwijs’ via www.cedgroep.nl/brochurefictielezen.

Superhelden, sadisten en stumpers: welk type leraar ben jij?

Beeldvorming van leraren in speelfilms

***Freedom Writers* (2007), *The Ron Clark Story* (2006), *Dangerous Minds* (1995), *Dead Poets Society* (1989) of *Stand and Deliver* (1988), het zijn allemaal meeslepende Hollywood films met leraren in de hoofdrol. Hoe worden zij neergezet?**

DOOR NETWERK FILMEDUCATIE

Als leraar heb je vast een mening over de leraar in films. Hoe vind jij dat jouw vak in speelfilms wordt uitgebeeld? Kun jij je in de rollen herkennen? Voel je trots en bewondering? Of juist irritatie en onbegrip? We vragen het aan Marcus Es-huis, lerarenopleider aan de Hogeschool van Amsterdam en lid van Netwerk Filmeducatie. Marcus houdt zich bezig met beeldvorming van leraren in onderwijsfilms en kan als geen ander uitleggen hoe deze speelfilms betekenis geven aan het onderwijs van morgen.

Wat is een onderwijsfilm?

“In een onderwijsfilm is een school de voornaamste setting, en spelen docenten of leerlingen een voorname rol, in hun rol als docent of leerling dus. *Breaking Bad* is een bekende serie met een scheikundeleraar in de hoofdrol, maar zijn karakter is in de eerste plaats een drugsproducent. Daarmee valt het af als onderwijsfilm. Het begrip film kun je ruim interpreteren. Speelfilms, documentaires, series, mockumentaries: het kan allemaal!”

Hoe worden docenten verbeeld in onderwijsfilms?

“Je komt goede en slechte docenten tegen in onderwijsfilms, waarbij de slechte docenten in twee smaken voorkomen, namelijk als kwaadaardige docent en als trieste docent. Voorbeelden van de trieste docenten kun je vinden in *The Browning Version* of *Entre les Murs*, waarin de hoofdpersonen gedesillusioneerd raken door het gebrek aan steun, waardering en hun eigen onvermogen om leerlingen te verheffen of bereiken. Kwaadaardige docenten worden vaak opgevoerd als contrast voor de goede docent of als symbool van een amo-reel onderwijssysteem. Hierbij kun je denken aan het personage van Richard Vernon in *The Breakfast Club*.

De goede docent combineert meestal eigenschappen van een superheld en een heilige. Het zijn charismatische personages die zich kenmerken door een ongeëvenaard altruïsme en een diepe emotionele betrokkenheid bij de leerlingen. Denk aan Erin Gruwell (Hillary Swank) in *Freedom Writers* of LouAnne Johnson (Michelle Pfeiffer) in *Dangerous Minds*: ze verwaarlozen hun relatie die op de klippen loopt, brengen hun eigen leven in gevaar of ze geven leerlingen financiële ondersteuning.”

Welke archetypen kun je omschrijven?

“Er zijn eigenlijk vier belangrijke archetypen: superhelden, sadisten, stumpers en goed & slecht. Deze cinematografische archetypen van docenten worden ook goed omschreven door Fisher in de publicatie *Education in Popular Culture*.”

Wie zijn de superhelden?

“De superheld-leraar is meestal een nieuw-komer of buitenstaander die de strijd aangaat met de schoolleiding, ouders of criminele ben-deleden als deze zijn missie om de leerlingen te ‘redden’ dreigen te doen mislukken. Goede docenten verwerpen het schoolcurriculum (in diverse films gooit de docent demonstratief het schoolboek weg) en vervangen dit door lessen voor en uit het ‘echte leven’. Het aanleren van vakspecifieke kennis of academische vaar-digheden is ondergeschikt aan de emotionele ontwikkeling van de leerlingen. Superhelden komen in de meeste speelfilms voor. Dit heeft te maken met de doelgroep, want doorgaans worden deze films gemaakt voor een breed publiek dat zich wil kunnen identificeren met de held en een hoopvolle boodschap wil krijgen.”

Sadisten zijn wrede leraren?

“De sadist is inderdaad een wrede leraar die een meedogenloos bewind voert en plezier lijkt te halen uit het intimideren en vernederen van zijn leerlingen. In veel gevallen is de kwaadaardige docent een harteloze uitvoerder en vertegenwoordiger van het onderdrukken-de systeem dat school in dergelijke films is. Voorbeelden van gewetenloze docenten zijn onder andere te vinden in *The Class of 1984* (1982), *Mr. Holland’s Opus* (1995) en *Donnie Darko* (2001).”

En de stumper leraren zijn niet zo geliefd?

“De stumper is meestal een oudere mannelij-ke docent die zichtbaar lijdt onder zijn lot en verbitterd en cynisch zijn dagen op school slijt. Hij verbindt zich niet met leerlingen of collega’s en is inderdaad niet geliefd. Dit type leraar is saai of incompetent en vrijwel nooit in staat om de regie over de klas of het persoonlijke leven te behouden. De stumper heeft vaak een bijrol in films, om de hoofdpersonen goed te laten uitblinken.”

En welke leraren zijn dan goed en slecht?

“Het archetype van de goede en de slechte docenten is springlevend in onderwijsfilms, die de kenmerken van de ‘herder’ bezit, maar die ook een duistere kant heeft en worstelt met menselijke zwakte en verleidingen zoals seks en drugs. Voorbeelden van dergelijke representaties komen voor in films als *Teacher* (2019), *Detachment* (2011), *Entre les Murs* (2008) en *Half Nelson* (2006). Waar docenten in de jaren ‘60 maatschappelijk aanzien en gezag genoten en vaker werden verbeeld als goede docenten, daar zien we de laatste decennia docenten die persoonlijke crises doormaken, in relatieve armoede leven, rela-ties hebben met leerlingen, drugs gebruiken of de wet op andere manieren overtreden.”

Zouden er nieuwe archetypen in toekomstige onderwijsfilms moeten komen?

“Ik denk dat er de laatste paar jaar in veel films al een evenwichtiger en realistischer beeld van docenten wordt gegeven. Ik ben bang dat ik te veel in de onderwijspraktijk sta om te geloven in archetypen, maar ik zou het wel toejuichen als we nooit meer gecon-fronteerd worden met het narratief van de ‘witte redder’: witte docent komt op school in achterstandswijk en weet leerlingen met een boodschap van ‘succes is een keuze’ en mid-denklasse-waarden te redden van de onder-gang. Kijk voor de grap eens naar een film als *The Ron Clark Story*...”

Welke rol neem jij zelf als leraar aan?

“Haha. Ik koester niet de illusie dat ik leerlin-gen moet redden of dat ik onmisbaar ben. Ik geloof evenmin dat ik een sadist of uitgebluste bureaucraat ben. Op sommige momenten vond ik de film *Entre les Murs* overigens pijnlijk herkenbaar en confronterend, en daarom niet altijd leuk om te kijken, maar wel bijzonder waardevol.”

Wat leren onderwijsfilms ons?

“De boodschap is vaak: ondanks het systeem, dat aan elkaar hangt van incompetentie, gemakzucht, corruptie en stoffigheid, zijn er gelukkig nog individuele docenten die het schip van de ondergang weten te redden. Het leert ons dat dit is wat mensen willen zien. Er is hoop, ondanks alles.”

Meer doen met film? Kijk voor inspiratie op filmeducatie.nl, de grootste filmdatabase voor het onderwijs met honderden films, gratis filmlessen, workshops en activiteiten.

Netwerk
Film
Educatie

Wat wordt de Nationale Onderwijsfilm 2021?

Jaarlijks kiest een vakjury de nieuwe Nationale Onderwijsfilm: een Nederlandse film of documentaire waarin onderwijs centraal staat. De jury stelt een longlist op, die na beoordeling leidt tot een shortlist. Dit jaar wordt op 5 oktober wordt de winnaar bekendgemaakt.

DOOR DE REDACTIE

De negende (!) verkiezing van de Nationale Onderwijsfilm gaat tussen films die zijn uitgekomen tussen juli 2019 en juni 2021, nadat we de verkiezing van 2020 door corona moesten overslaan. De jury kwam na de nominaties door EYE, het Nationaal Filmmuseum, het Nationaal Onderwijsmuseum, het onderwijsvakblad Van Twaalf Tot Achttien en filmmakers zelf tot een longlist van vijf films.

DE SCHOOLTUIN, EEN JAAR ROND MET JE HANDEN IN DE GROND

Een film gedraaid door de ogen van een groep kinderen die een jaar aan de slag gaat met het verbouwen van hun eigen groenten en bloemen. Schooltuinen staan voor aanstekelijk plezier, zelf doen, beleven en ontdekken. De kijker volgt de 'cycle of life' van het seizoen; de grond, het zaaien, groeien, oogsten, bereiden en opeten. Het succes, het enthousiasme en het commentaar van de kinderen maar ook de teleurstelling als iets mislukt of een konijntje ervandoor gaat met hun worteltjes.

ZOUDEN ZE HET WETEN?

Wat doe je als je als juf onterecht wordt beschuldigd van kindermisbruik? Kom je hier ooit nog overheen? Juf Magalie overkwam zo'n onterechte beschuldiging. Ze kreeg doodsb bedreigingen en haar levenslange droom om kleuterjuf te zijn werd verwoest. Na zes jaar wil ze het opnieuw proberen. 'Zouden ze het weten' gaat over haar eerste jaar terug voor de klas. Hoe pak je de draad weer op nadat je leven kapot is gemaakt?

DE WIJDE WERELD

Teade Walma gaf vijftien jaar geleden les aan ontheemde vluchtelingenkinderen. Hij wil weten hoe het met ze gaat en spoort ze via sociale media op. Het wordt een emotioneel weerzien. De kinderen uit de klas van Teade Walma zijn ambitieus, ze willen iets moois van hun leven maken. Maar de druk is groot. Ook al hebben ze een nieuwe plek gevonden in Nederland en ziet de toekomst er rooskleurig uit, het land van herkomst blijft een rol spelen in hun leven.

100 DAGEN VOOR DE KLAS

Hoe is het om leraar te zijn op een middelbare school? Tim den Besten en Nicolaas Veul gaan aan de slag als buitengewoon stagiair op scholengemeenschap ISG Arcus in Lelystad. Een portret vol emotionele ups en downs van twee beginnende docenten. Tim geeft Nederlands op het VMBO en Nicolaas geschiedenis en maatschappijleer op het HAVO/VWO en VMBO. Hoe houd je orde in de klas? Wat is een goede les? Hoe win je het vertrouwen van pubers? En hoe ga je om met sociale media, pesten en gepest worden?

KLASSEN

In Nederland zijn we ervan overtuigd dat iedereen gelijk is in het onderwijs en dat je dus niet rijk hoeft te zijn om naar het VWO te gaan. Is dit wel zo? Deze vraag stellen regisseurs Sarah Sylbing en Ester Gould in de zevendelige docuserie 'Klassen'. Elf jaar zijn ze als het eindadvies voor de middelbare school valt dat de rest van hun leven zal beïnvloeden. Niet alle kinderen kunnen terugvallen op steun van hun ouders, sommigen staan er helemaal alleen voor. Gelukkig zijn er nog leraren die zich om hen bekommeren. Maar is dat genoeg?

De leden van de vakjury

Jasmijn Kester was leraar in PO en VO en directeur van het Vathorstcollege, schoolleider van het jaar 2016. Zij is lid van het College van Bestuur van Stichting voor Katholiek Primair Onderwijs Amersfoort (KPOA) e.o., lid van de Onderwijsraad en liefhebber van kunst, cultuur en film.

Bertus Meijer is schoolmeester en staat meer dan 37 jaar voor de klas. Hij is eigenaar van www.facebook.com/onderwijsenzo, recenseert boeken, is stemacteur en columnist voor Vives en Pica.

Anne Arink was directeur Bao. Zij is wereldverbeteraar, kunst- en filmfiefhebber, onderwijsadviseur bij CPS onderwijsontwikkeling en advies Amersfoort, expert Leader in Me, enneagramcoach, lid Raad van Toezicht van De Onderwijsspecialisten Arnhem.

Andrew Niemeijer is leraar Engels in het MAVO. HAVO en VWO. Hij is promovendus aan de Vrije Universiteit Amsterdam en ontwikkelaar van het taalprogramma "Fast Lane English". In 2009 was hij Leraar van het Jaar en nu is hij voorzitter van de Stichting Leraren van het Jaar.

Rikie van Blijswijk is inspirator en verbinder. Al een aantal jaren organiseert zij de publieksprijs van de Nationale Onderwijsfilm. Zij is verbonden aan stichting NIVOZ: inspiratie voor goed onderwijs en eigenaar De Leerschool in relatie met Essential Schools.

Annelot Tijs is coördinator Film van Netwerk Filmeducatie. Haar drive is het verankeren van het medium film in het onderwijs. Zij werkt daarvoor o.a. samen met leraren, lerarenopleidingen, filmtheaters en filmfestivals.

Ismail Aghzanay is leraar Engels VMBO en onderwijsteamleider. Hij is de Rotterdamse leraar van jaar 2018, schrijft artikelen in onder andere NRC, is genomineerd voor de titel Leraar van het Jaar NL, spreekt op congressen en scholen, is gast bij tv- en radioprogramma's en een van de Meesters met Dromen.

Op 5 oktober wordt de Nationale Onderwijsfilm 2021 bekendgemaakt en vertoond in Flint op het OnderwijsFilmEvent van 2021 tijdens de Nationale Onderwijsweek. Het event start met een masterclass van de maaksters van Klassen. Twee dagen later kun je deelnemen aan de workshop 'The Film - After'. Ben jij er ook bij in de #NOW2021? We zien je graag in Amersfoort Nationale Onderwijsstad!

"Er was zo veel trots binnen het team"

Met de Nationale Onderwijsprijs krijgen scholen in het primair en voortgezet onderwijs de kans hun bijzondere projecten in de schijnwerpers te zetten. Het Penta College Hoogvliet won de prijs in 2019 met zijn HAVO-TOP-klas. Basisschool De Laak en zml-school De Kom gingen in 2013 met de onderscheiding naar huis voor hun bijzondere samenwerking. Hoe is het er nu?

DOOR JESSICA VLASTUIN

Een 'buitengewoon project', een 'bijzonder innovatieve werkwijze' en 'een idee dat naadloos aansluit bij de visie en missie van de school'. Het zijn flarden van het indrukwekkende juryrapport over de HAVO-TOP van het Penta College, winnaar in het voortgezet onderwijs van de Nationale Onderwijsprijs 2017-2019. Hoewel directeur Sebastiaan van Hofwegen en zijn collega's hun HAVO-TOP zelf hadden voorgedragen voor de prijs, kwam de winst als een geweldige verrassing. Sebastiaan: "Er was zo veel trots binnen het team."

HAVO-TOP

Het idee voor de HAVO-TOP op het Penta College moest het niet alleen aantrekkelijker maken voor leerlingen om door te stromen binnen de school. De HAVO bovenbouwklas ontstond ook uit verbazing, en misschien zelfs frustratie, onder docenten en schoolleiding. Sebastiaan: "Het Penta College was van oorsprong een VMBO-school, met een kleine MAVO-tak. Na het behalen van hun diploma raakten we een hoop van onze goede mavisten kwijt, die we vervolgens zagen stranden op havo's elders. Dat terwijl we wisten dat deze leerlingen de capaciteiten hadden om hun havodiploma te halen." Met dit gegeven ging het team van het Penta College aan de slag. Het mondde uit in een plan voor het realiseren van een leerroute voor leerlingen die op een gewone HAVO niet optimaal tot hun recht komen: de HAVO-TOP. In het schooljaar 2021-2022 start de zesde lichting van 18 leerlingen aan de praktijkgerichte HAVO.

Samenwerking

Sebastiaan: "De HAVO-TOP is een bijzondere HAVO bovenbouw. We zijn er de samenwerking voor aangegaan met het VAVO Rijnmond College. Onze leerlingen kunnen hierdoor gebruik maken van de mogelijkheid gespreid examen te doen." De leerlingen volgen acht vakken, verdeeld over twee schooljaren en lopen stage om praktijkervaring op te doen. Ze oriënteren zich op een toekomst in de economische sector. De afgelopen jaren heeft de samenwerking met VAVO Rijnmond zich verdiept. Sebastiaan: "We zijn sparringpartners geworden op lesinhoud en bij het maken van ons Programma voor Toetsing en Afsluiting."

Het winnen van de Nationale Onderwijsprijs genereerde de nodige aandacht. Sebastiaan: "Het maakt nieuwsgierig. De interesse van andere scholen was groot. Toch hebben we vooral geprobeerd uit te wisselen: geïnteresseerden kwamen niet alleen halen, maar brachten ook eigen

kennis en ervaringen mee." Voor de docenten van de HAVO-TOP betekende het veel om de Nationale Onderwijsprijs te winnen. Sebastiaan: "Zij hadden er bewust voor gekozen les te geven aan deze klas en betrokken te zijn bij de ontwikkeling ervan. Het doet wat met je als dat door externe partijen gezien en erkend wordt."

Samen wat kan, apart wat moet

'Een reuzenstap waar normaal kleine stapjes worden gezet', een 'aansprekende en praktische insteek' en 'Lof!': ook het juryrapport van zml-school De Kom en basisschool De Laak is jubelend over de samenwerking die deze twee scholen in het basisonderwijs in 2013 aangegaan zijn. Door leegstand bij de een en ruimtetekort bij de ander diende zich de mogelijkheid aan samen te gaan, en die kans grepen de scholen aan. Intern begeleider Marian van Oijen: "En we werken nog steeds samen, al hebben de klassen door corona wat meer in een bubbel geleefd. Het onderlinge contact is daardoor wel minder intensief geweest. Voor corona was er meer sprake van integratie op onderwijskundig gebied. Zo namen leerlingen van De Kom deel aan lessen wereldoriëntatie en muziek bij De Laak."

In de onderbouw is er ruimte voor ontmoeting tussen de groepen. Marian: "Leerlingen van De Laak spelen in de onderbouw

"Het winnen van de prijs was een geweldige stimulans"

van De Kom en leerlingen van De Kom doen mee met de kringgesprekken van De Laak. Er komen leerlingen van De Laak voorlezen in De Kom-klassen. Er wordt ook gezamenlijk gewerkt aan projecten." Jessica Rikken, leerkracht bij basisschool De Laak, vult aan: "In beide teams zijn er nieuwe mensen bijgekomen. Toch is er nog even veel aandacht voor de integratie van de leerlingen. Het gaat gewoon door en het is mooi om dat te zien. Het lijkt zo gewoon voor iedereen."

Nationale Onderwijsprijs

De scholen kijken met veel plezier terug op het winnen van de Nationale Onderwijsprijs. Jessica: "Het was een geweldige stimulans voor leerlingen, ouders en de teams van beide scholen. Het gaf ons een boost om verder te gaan." Basisschool De Laak en zml-school De Kom blijven samenwerken. Marian: "De kracht van het hele project is geweest dat het klein gehouden is. Daarnaast zijn beide schoolbesturen overtuigd van het samen leren op een locatie. Voor De Laak staat nieuwbouw op de planning. Daar zullen De Kom-klassen ook in meegenomen worden."

De samenwerking tussen de twee scholen leidt tot een betere integratie van zml-leerlingen en tot meer onderling begrip. Marian illustreert het met een voorbeeld: "Een leerling van De Kom die het soms lastig heeft, kan aan de haren van de ander gaan trekken, dus haar leesmaatje uit groep 8 wil graag ruilen. Dit wordt besproken met de leerlingen uit groep 8. Zij snappen het gedrag van de leerling van De Kom en besluiten dat de jongen die pas zijn haren heel erg kort heeft laten knippen met die leerling gaat lezen. Het maakt ons allemaal trots dat we dit met dit samenwerkingsverband bewerkstelligen."

Iedere twee jaar wordt de Nationale Onderwijsprijs uitgereikt aan het beste onderwijsinitiatief in het PO en VO. Eerst in de provincies, vervolgens landelijk. In november 2021 gaan de provinciale prijsuitreikingen van start. In het voorjaar van 2022 volgt de landelijke uitreiking.

Sebastiaan van Hofwegen

"Mijn mailbox ontplofte"

De Nationale Onderwijstalentprijs is een prijs voor talentvolle leraren-in-de-dop in primair en voortgezet onderwijs. Sander Claassen (50) won de Onderwijstalentprijs voor het voortgezet onderwijs in 2011, Robin Lemmen (27) was winnares van de prijs voor het basisonderwijs in 2015. Samen kijken ze terug op het jaar waarin ze de titel Nationaal Onderwijstalent ontvingen.

DOOR JESSICA VLASTUIN

Sander Claassen volgde in 2010-2011 de eerstegraads lerarenopleiding aan de Universiteit van Amsterdam en diende twee stukken in die, aldus de jury, getuigen van creativiteit en flexibiliteit. Hij leverde er bovendien een product mee af dat heel bruikbaar was in het werkveld. Robin Lemmen volgde in 2015 de pabo-opleiding in Helmond en schreef een onderzoeksverslag dat de jury vernieuwend, praktisch en breed toepasbaar vond.

Hoge verwachtingen

Robin herinnert zich de intensieve periode nog goed: "Ik werd echt een poos geleefd. Ik had meegedaan aan de wedstrijd die Hogeschool de Kempel, de hogeschool waaraan ik de pabo-opleiding volgde, had uitgeroepen en de jury had me voorgedragen voor de landelijke wedstrijd. Het winnen van de eerste prijs overviel me en na het winnen ervan ontving ik ineens allerlei mailtjes en verzoeken. Ik legde de lat hoog voor mijzelf: ik moest alles direct weten en goed doen." Voor Sander kwam het nieuws als een grote verrassing: "In eerste instantie was ik vooral verbaasd dat ik de prijs gewonnen had. Ik was al wat ouder dan de gemiddelde student en had hiervoor ander werk gedaan. Ik kreeg vragen van collega's uit het hele land die mijn materiaal wilden gebruiken."

De profielkeuze onder de loep

Sander verdiepte zich tijdens zijn studie in het profielkeuzemoment voor derdeklassers op het VWO. Waar was hun keus voor wiskunde A of B op gebaseerd? Hij ontwikkelde een lessenreeks waarin leerlingen het onderscheid al doende leerden kennen en zich bewuster werden van eigen voorkeuren en mogelijkheden.

Sander Claassen

Robin Lemmen

"Kies een onderwerp dat je echt interesseert"

den. Sander: "Mijn dochter gaat aankomend schooljaar naar klas 4. Ik vind het best teleurstellend te zien dat ook zij weer te horen krijgt dat wiskunde B moeilijk is en dat dit eigenlijk alleen een optie is als je heel goed bent in het vak. Dat is echt te zwart-wit en werkt bovendien demotiverend voor leerlingen." Na de afronding van zijn studie werkte hij enkele jaren in het voortgezet onderwijs, maar inmiddels is Sander al een poos werkzaam als lerarenopleider bij de Hogeschool van Amsterdam. Zijn kritische blik met betrekking tot zijn vak en de profielkeus is misschien geen dagelijks gespreksonderwerp, maar hij moedigt zijn studenten wel aan kritisch te zijn. Sander: "Een onderzoekende houding is belangrijk. Ik leer mijn studenten om zich heen te kijken en zich breed oriënteren op een school die bij hen past. Blijf jezelf afvragen waarom dingen op een bepaalde manier gebeuren, en neem geen genoegen met 'zo doen we dat altijd'. Wat vind je zelf?"

Zelfregulatie in combinatieklassen

Robin verrichtte haar onderzoek op de krimpsschool waar ze in 2015 stage liep. Ze ontwikkelde een aanpak voor het inzetten van feedbackvormen in kansrijke combinatiegroepen, waarbij leerkrachten aan de hand van vragen leerlingen hielpen beoordelingskaders

te stellen, strategieën te bepalen, doelen te behalen en te evalueren. Ze stelde het hulpboekje 'Denken om te leren' erbij samen. Robin: "De school werkt er nog steeds mee, al maken ze ook gebruik van andere methoden. Ik hoor nog vaak dat leerkrachten merken dat ze meer terugkrijgen van leerlingen als ze de vragen uit het boekje gebruiken."

Robin vond het doen van onderzoek zo leuk dat ze besloot verder te studeren. Ze koos voor een Master Leren & Innoveren. Robin: "De kennis die ik opdeed over de *growth mindset* heb ik toegepast in de nieuwe progressiegericht feedbackkaart die ik geschreven heb. De nadruk ligt in dit materiaal nog meer op het benoemen van het positieve in de ontwikkeling van het kind. Daar voelt het zich sterk door. Ik betrek leerlingen ook voortdurend bij het proces: waar gaan we naartoe en wat is daarvoor nodig?"

Ambitie

Beiden zijn ze nog lang niet uitgeleerd en hebben ze de ambitie zo veel mogelijk uit het lerarenvak te halen. Sander: "Ik ben altijd nieuwsgierig naar ontwikkelingen in het onderwijs. Ik lees graag over de didactiek van mijn vak en probeer dingen uit in de les. Ik ben bezig met de lesinhoud, maar wil dat mijn studenten zich ook bewust zijn van de manier waarop ik stof aanbied en de keuzes die ik hierin maak." Ook Robins ambitie is niet onopgemerkt gebleven op de basisschool in Helmond waar ze nu vier jaar werkzaam is. Robin: "Ik ben leerkracht in groep drie, maar leid daarnaast het innovatietraject over eigenaarschap en feedback geven. We zetten dit op in samenwerking met studenten van Hogeschool de Kempel. Met ingang van het nieuwe schooljaar werk ik twee dagen per week buiten de groep. Ik ga me bezighouden met verdere onderwijsontwikkeling. De school is best groot, dus het heeft tijd nodig iedereen mee te krijgen."

Hebben Sander en Robin nog adviezen voor ambitieuze studenten die al ruimte hebben gemaakt op de dressoirkast voor de Onderwijstalentprijs? Robin: "Het is heel gaaf als je zo'n prijs wint, maar het moet niet het doel op zich zijn. Zorg er vooral voor dat je achter je onderzoek en je scriptie staat en kies een onderwerp dat je ook echt interesseert." Sander vult aan: "Je hoeft de wereld niet te veranderen. Schrijf een degelijk, mooi stuk met conclusies en aanbevelingen. Ik heb zelf heel veel vragen gesteld en daar leerde ik veel van. Het winnen van de prijs was een toetje dat me erkenning gaf voor wat ik gedaan had."

De Nationale Onderwijstalenten worden ieder jaar uitgeroepen tijdens de Nationale Onderwijsweek en dragen deze titel een jaar lang. De organisatie is in handen van de Stichting Nationale Onderwijsweek in samenwerking met Cito, Vernieuwonderwijs en Didactief. Malmberg heeft zich als partner van de Nationale Onderwijsweek in het bijzonder verbonden aan de Nationale Onderwijstalenten. De verkiezing geeft lerarenopleidingen al ruim 20 jaar de kans om hun talentvolle studenten in de schijnwerpers te zetten.

ONDERWIJS
MAAK JE
SAMEN

Onderwijs Maak Je Samen bouwt hier aan het KLIJFlab.

Een unieke trainingslocatie
waar je leert en ervaart
hoe iets beklift in je hersenen.

Meer weten of
een trainingsdag* boeken?

Kijk op: www.klijflab.nl

* opening half november 2021

www.klijflab.nl

Wijze lessen

Twaalf bouwstenen voor effectieve didactiek

€25,95

Welke bouwstenen voor effectieve lessen kunnen docenten in het VO gebruiken en hoe pas je ze toe in de dagelijkse lespraktijk?

Over WIJZE LESSEN

In dit Nederlandstalig boek wordt voor docenten in het voortgezet onderwijs, het ABC van effectieve instructie helder en praktijkgericht beschreven. Wil jij als docent naast lesgeven, leerlingen actief laten participeren en heb je zelfstandig werken hoog in het vaandel staan? Wln het boek WIJZE LESSEN kun je het volgende verwachten:

- Gebaseerd op het werk van o.a. Barak Rosenshine (2010) en Pashler en collega's (2007);
- Wetenschappelijk onderbouwd;
- Veel praktijkvoorbeelden en concrete lessuggesties;
- Bouwstenen onder de noemer van directe instructie, responsive teaching en expliciete instructie;
- Een auteursteam van formaat: Tim Surma, Kristel Vanhoyweghen, Dominique Sluijsmans, Gino Camp, Daniel Muijs en Paul Kirschner.

208 pagina's, softcover
ISBN: 978 907 786 6528
Bestellen: www.tenbrinkuitgevers.nl

GRATIS MBO LESSEN OVER GOED ETEN

Gezond eten 1

In deze les vullen studenten een online eetdagboek in: Mijn Eetmeter. Dit geeft inzicht in hun eigen eetgedrag. En ze gaan aan de slag. Welke gezondere keuze kunnen ze zelf maken?

Verleidingen 2

Studenten leren herkennen wanneer ze verleid worden om ongezond te eten. Want voedselverleiding is overal. Verder leren ze zich te wapenen met een ALS-DAN-plan.

Herkomst en voedselverspilling 3

Waar komt eten vandaan? Studenten maken een infographic over de herkomst van een product en brengen hun eigen verspillingsgedrag in kaart.

Download gratis

voedingscentrum.nl/burgerschaplessen

unicef
voor ieder kind

Recht op kinderrechteneducatie

Kunt u drie kinderrechten noemen? Grote kans van niet. Dit geldt helaas ook voor heel veel kinderen in Nederland.

UNICEF NL/Schoonewald

Kinderrechten zijn de rechten die minimaal nodig zijn om ervoor te zorgen dat kinderen gezond en veilig op kunnen groeien. Ze gaan over allerlei zaken waar kinderen mee te maken krijgen vanaf hun geboorte tot hun achttiende verjaardag. De coronacrisis heeft laten zien dat kinderrechten allesbehalve een ver-van-mijn-bed-show zijn. Tijdens de lockdown was bijvoorbeeld een veilige thuissituatie niet voor ieder kind vanzelfsprekend.

Een betere toekomst

Ook Nederland moet zich houden aan het Kinderrechtenverdrag. Daarin staat o.a. dat kinderen hun rechten moeten kennen, zodat ze voor deze rechten op kunnen komen. Wanneer kinderen hierover leren, kunnen zij samen een betere toekomst vormgeven. Helpt u mee om kinderen bewust te maken van hun rechten?

Ken je rechten

Met vragen als 'Mag jouw moeder meelezen op je telefoon?' laat het lesmateriaal van UNICEF kinderen op een speelse manier kennismaken met kinderrechten. Tijdens de les staat de klas stil bij wat zij nodig hebben om op te groeien. Daarnaast sluit het lespakket aan op de kerndoelen wereldoriëntatie en burgerschapsonderwijs.

Scan de QR-code om het gratis lespakket te bestellen!

Waar hebben jullie het over met burgerschap?

Maak grote thema's bespreekbaar in de klas met de Digitale Scheurkalender Burgerschap. Kosteloze kant-en-klare lessen voor het digibord. Elke les koppelt een burgerschapsthema aan een kunstwerk en historische feiten. Zo leer je jouw leerlingen met andere ogen kijken naar zichzelf, de ander en hun omgeving.

www.digitalescheurkalender.com
wachtwoord: burgerschap

digitale
scheur
kalender
burgerschap

Vergroot je leerkracht

Leerkracht, vakken en professionele ontwikkeling; bij Aeres Hogeschool Wageningen richten we ons op het vergroten van de leerkracht van mensen en organisaties. Van (beroeps-)onderwijs tot professionele praktijk. Met ruim 35 jaar ervaring zijn we dé expert voor het opleiden van docenten in beroepsgerichte vakken voor het beroepsonderwijs.

Lerarenopleidingen

We bieden 3 lerarenopleidingen op bachelorniveau (volledige tweedegraadsbevoegdheid):

- Dienstverlening en Producten
- Consumptieve techniek
- Groene sector

Meer info op: aereshogeschool.nl/over-aeres-hogeschool/wageningen/opleidingen

Master Leren en Innoveren

Onze masteropleiding is al 6 jaar op rij hooggewaardeerd en uitgeroepen tot Topopleiding.

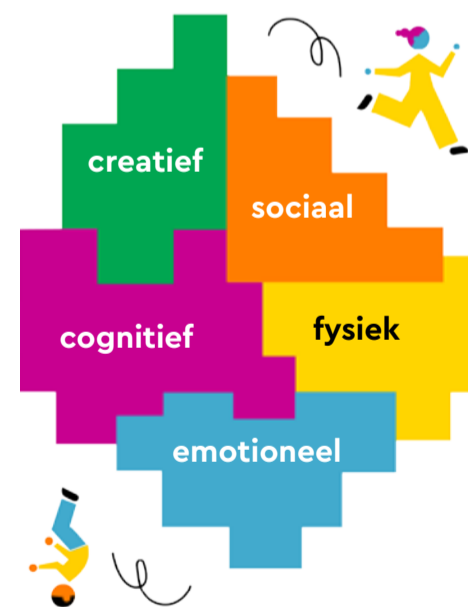
Meer info op: aereshogeschool.nl/master-leren-innoveren

Het is tijd om het onderwijs om te denken

Als de coronapandemie ons iets heeft geleerd is dat het belang van sociaal en emotioneel welbevinden. Ook op school. Leerlingen die voorheen al moeite hadden verbonden te blijven met de leerstof, de leraar en elkaar, raakten die verbinding soms helemaal kwijt. En daarmee hun motivatie. Digitaal en hybride onderwijs brachten prachtige innovatieve onderwijspraktijken, maar legden zo tegelijkertijd ook de kwetsbaarheden in het onderwijsstelsel bloot. Nu leraren en leerlingen elkaar weer in de klas ontmoeten rijst de realisatie dat we verder moeten kijken dan het inhalen van achterstanden.

Het is tijd voor een transformatie van het onderwijs. Het onderwijs omdenken. Leren omdenken. Het fysieke klaslokaal omdenken. Kiezen voor integrale focus op de ontwikkeling van leerlingen. Aandacht voor hun **cognitieve, fysieke, sociale, emotionele** en **creatieve** ontwikkeling. Onderwijs waarin kinderen hun ideeën combineren, creatief aan de slag gaan en hun kennis en vaardigheden toepassen. Onderwijs dat motiveert en uitnodigt om altijd te blijven leren. Daar bouwen wij aan. Doe je mee?

Nieuwsgierig?

Lees het Position Paper Rethink Learning op www.legoeducation.com.

Zelf aan de slag met het omdenken van jouw onderwijs?

Ontdek meer op www.playlearnchange.nl.

OvM

ONDERWIJS VAN MORGEN

Een initiatief van Malmberg

Onderwijs van Morgen is hét onderwijsplatform voor iedereen met passie voor het onderwijs.

Je leest er niet alleen het beste nieuws over onderwijs, tips en blogs van experts en leraren zoals jij. Maar ook lesideeën en handige materialen om jouw lessen nog leuker te maken. Haal eruit wat voor jou relevant is!

Ga naar

www.onderwijsvanmorgen.nl

@onderwijsvanmorgen

@onderwijsvanmorgen

@onderwijsvanmorgen

@onderwijs

